БУТУН ДУН'Е ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ҚИЗИЛ ЎЗБЕКИСТОН

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТ (большевик) ЛАР ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ, ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ ВА ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

№ 58 (6733)
21 МАРТ
ЖУМА
1947 ЙИЛ
БАҲОСИ 20 ТИЙИН

ЎЗБЕКИСТОН К(б)П МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ ПЛЕНУМИ ВКП(б) МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ ФЕВРАЛЬ ПЛЕНУМИНИНГ ҚАРОРЛАРИНИ БАЖАРИШ ЙУЛИДАГИ КУРАШДА ЎЗБЕКИСТОН БОЛЬШЕВИКЛАРИ ЮКСАК УЮШҚОҚЛИК ВА ЖОНБОЗЛИК КУРСАТАДИЛАР ҲАМДА ХАЛҚ ХУЖАЛИГИ СОҲАСИДА ПАРТИЯ ВА УРТОҚ СТАЛИН ТОМОНИДАН ОЛДИМИЗГА ҚУЙИЛАЕТГАН ЭНГ МУРАККАБ ВАЗИФАЛАРНИ ЭПЧИЛЛИК БЛАН ҲАЛ ҚИЛИШГА ҚОБИЛИЯТЛИ ЭКАНЛИКЛАРИНИ АМАЛДА КУРСАТУРЛАР ДЕБ ҚАТ'ИЙ ИШОНЧ БИЛДИРАДИ.

(УзК(б)П Марказий Комитети XVI Пленумининг қароридан).

ВКП(б) Марказий Комитети Пленумининг „Урушдан кейинги даврда қишлоқ хўжалигини юксалтириш тадбирлари тўғрисида" деб чиқарган қарорини бажариш соҳасида Ўзбекистон партия ташкилотининг вазифалари

Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитети XVI Пленумининг ўртоқ ЮСУПОВ доклади юзасидан чиқарган қарори

Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг Пленуми ВКП(б) Марказий Комитети Пленумининг «Урушдан кейинги даврда қишлоқ хўжалигини юксалтириш тадбирлари ҳақида» деб чиқарган қарорини муҳокама қилиб, бу қарорни тамомила ма'қуллайди ва бу тарихий ҳужжат қишлоқ хўжалигини тезликда тиклаш ва ривожлантириш ҳамда колхозларни янада мустаҳкамлаш соҳасида республикадаги партия ва совет ташкилотларининг жанговар иш программаси бўлиши керак, деб ҳисоблайди.

Колхоз тузуми уруш йилларидаги ҳамма машаққатларга чидам блан бардош берди. Колхоз тузумининг кучи ва яшашга қобиллиги туфайли ҳамда колхозчи деҳқонларнинг юксак ватанпарварлиги туфайли, Совет Армияси уруш йиллари давомида озиқ-овқатдан толиқмади, аҳоли озиқ-овқат блан, саноат эса, хомаш'ё блан дурустгина та'минланиб турди. Аммо, немис босқинчилар бизни урушишга мажбур қилган эдилар. Бу уруш социалистик қишлоқ хўжалигимизнинг ривожланишига халақит берди. Уруш давомида қишлоқ хўжалигимизда вужудга келган жиддий қийинчиликлар ҳосилнинг камайишига, экин майдонларининг ва мол туёғининг қисқаришига сабаб бўлди.

«Эндиликда, тинч қурилиш даврига кўчилган бир пайтда, партиямиз ва давлатимиз олдида қишлоқ хўжалигини янада ривожлантириш сра кечиктириб бўлмайдиган бир вазифа бўлиб турибди. Қишлоқ хўжалигининг шундай юксалишини та'минлаш керакки, бунинг натижасида у, жуда қисқа бир муддат ичида аҳолимиз учун мўл-кўл озиқ-овқат, енгил саноатимиз учун хомаш'ё вужудга келтиришга ҳамда давлат ихтиёрида зарур озиқ-овқат ва хомаш'ё резервларини жамғаришга имкон берсин». (ВКП(б) Марказий Комитети Пленумининг қароридан).

ВКП(б) Марказий Комитетининг Пленуми партия ва совет ташкилотларининг колхозлар, МТС лар ва совхозларга раҳбарлик қилиш соҳасидаги ишларида жиддий хато ва камчиликлар борлигини кўрсатди ва қишлоқ хўжалигига раҳбарлик ишларини қишлоқ хўжалиги олдида турган буюк вазифаларга мувофиқ суратда янада юксак даражага кўтаришни талаб қилди.

Барча активларимиз, партиянинг барча а'зо ва кандидатлари, республикамизнинг ҳамма меҳнаткашлари ВКП(б) Марказий Комитети февраль Пленумининг қарорини ва бу Пленумда ўртоқ Андреевнинг қилган докладини пухта ўрганиб олишлари ва бу ҳужжатларни бажаришга зўр ғайрат блан киришишлари керак. Улар ана шу қарор ва доклад асосида қишлоқ хўжалигини тиклаш ва ривожлантириш бешйиллик планини муддатидан илгари бажариш учун барча ресурс ва имкониятларни қидириб топиш ҳамда булардан усталик блан фойдаланиш йўлидаги умумхалқ ҳаракатини кучайтириб юборишлари лозим. Улар ўртоқ Сталиннинг «Ҳар қандай бешйиллик план ҳам бизнинг тузумимизда яшириниб ётган ва фабрикада, заводда, колхозда, совхозда, районда ва ҳоказоларда планнинг бажарилиши давомидагина рўёбга чиқадиган барча имкониятларни ҳисобга ололмайди» деган кўрсатмасини эсда тутишлари керак.

ВКП(б) Марказий Комитетининг Пленуми пахта етиштиришда ҳали ҳам жиддий камчиликлар бор ва бу камчиликлар пахтачиликни янада юксалтиришга тўсқинлик қилмоқда, деб кўрсатди. Ўзбекистон партия ташкилоти пленумнинг ана шу кўрсатмасидан большевикларча тўғри хулоса чиқариб олиши керак. Бир қатор районларда сувли ерлардан нотўғри фойдаланилиши орқасида сувли ерларнинг талайгина қисмига экин экилмай ишдан чиқиб қолди. Ариқ-зовурлардан нотўғри фойдаланиш, машиналардан тўла фойдаланмаслик, экинларни ўз вақтида ва яхши парвариш қилишда ҳамда суғориш ва деҳқончилик соҳасидаги бошқа ишларда агротехника талабларига риоя қилмаслик каби ҳоллар бор. Ўт экиш секин бормоқда ва алмашлаб экиш тартиби кўнгилдагидек жорий қилинмаётир ва амалга оширилмаётир.

1946 йилда республикада умуман пахта тайёрлаш плани бажарилгани ҳолда, Хоразм области, 33 район, 1800 колхоз, совхозларнинг кўпчилиги пахтадан кам ҳосил олди ва давлатга пахта топшириш планини бажармади.

Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг XVI пленуми 1947 йилда республикада пахтачиликни урушдан аввалги даражага тамомила етказиш, пахта майдонларини кенгайтириш бешйиллик планини 1948 йилда ва ҳосил планини 1949 йилда бажариш ҳамда республикада пахтачиликни ривожлантириш саккиз йиллик программасини муддатидан илгари амалга ошириш — Ўзбекистон партия ташкилотининг ВКП(б) Марказий Комитети февраль Пленуми томонидан чиқарилган қарорни бажариш соҳасидаги асосий хўжалик-сиёсий вазифаси деб ҳисоблайди.

Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг пленуми партия ва совет ташкилотларининг ишларини қишлоқ хўжалиги соҳасидаги катта вазифаларга мувофиқ суратда қайтадан қуришнинг энг муҳим ва энг зарур шарти—ҳозирда ҳам мавжуд бўлган зарарли ва хавфли хотиржамлик ва беғамлик кайфиятларини дарҳол йўқотиш, барча ишларимизда қаттиқ талабчан бўлиш ва зўр уюшқоқликни та'минлашдан иборат, деб ҳисоблайди.

Бизда гўё, пахтачиликни ва қишлоқ хўжалигининг бошқа ҳамма тармоқларини тез сур'атлар блан ривожлантириш учун зарур куч ва имкониятлар йўқ, деган ғоят зарарли ва хавфли фикрларга ҳам узил-кесил хотима бериш зарур. Бундай фикрлар айрим ходимларнинг зўр бериб ишлаш ўрнига камайтирилган планларга қараб ишлашга ҳаракат қилишларида яққол кўринади. Бундай ходимлар қолоқ участкаларни рўкач қиладилар, социалистик хўжалигимизда бўлган бениҳоя кўп имкониятларни кўрмайдилар ва бу имкониятлардан фойдаланмайдилар, улар планларимизни осонгина қўлга киритиладиган имкониятларгагина мослаштиришга уринадилар.

Бундай фикрларга қарши қат'ий кураш—партия ташкилотининг иш қобилиятини оширишнинг ва ВКП(б) Марказий Комитети февраль Пленуми қарорини муваффақиятли бажаришнинг энг муҳим шартларидан биридир.

Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг пленуми суғориладиган ерларни ҳартарафлама кўпайтирмай туриб ва пахта блан беданн алмашлаб экиш усулини планли суратда жорий қилмай туриб, пахтачиликни тобора юксалтириш мумкин эмаслигини назарга олиб Марказий Комитет бюросига, республика Министрлар Советига, область ва районларнинг партия ҳамда совет ташкилотларига бу йил суғориладиган ерларни ишга солиш, беда майдонларини кенгайтириш ва алмашлаб экишни жорий қилишда қат'ий бурилиш ясаш мажбуриятини юклайди.

Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг пленуми партия ва совет ташкилотларидан пахтачиликни янада ривожлантириш ишларини республика қишлоқ хўжалигининг бошқа ҳамма тармоқларини юксалтириш блан бирга боғлаб олиб борабилишни талаб этади. Вазифа—1947 йилнинг ўзидаёқ дон хўжалиги, чорвачилик, пиллачилик, қанд лавлаги етиштириш, боғдорчилик ва токзорчиликни ривожлантириш соҳасидаги қолоқликни тугатиш ҳамда социалистик қишлоқ хўжалигининг ҳамма тармоқларини юксалтиришдан иборатдир.

ВКП(б) Марказий Комитети Пленумининг партиянинг колхоз қурилиши соҳасидаги асосий вазифаси қишлоқ хўжалик артелини ташкилий-хўжалик жиҳатидан янада мустаҳкамлашдан, колхозларнинг жамоат мулкини кўпайтиришдан иборат эканлиги тўғрисидаги кўрсатмасига мувофиқ,—партия ва совет ташкилотлари қишлоқ хўжалик артели Уставининг бузилишига чек қўйишлари, колхозларнинг жамоат хўжалигини ривожлантиришлари, колхозчилар ўртасида меҳнат интизомини мустаҳкамлашлари, пахтачиликни ва қишлоқ хўжалигининг бошқа тармоқларини тобора кўпроқ машиналаштириш ҳамда илғор агротехникани ҳар тарафлама жорий қилишга кўпроқ э'тибор беришлари керак.

Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг XVI пленуми шунга биноан қарор қилади:

ПАХТАЧИЛИКНИ РИВОЖЛАНТИРИШ СОҲАСИДА

1. 1947 йилда пахта майдони 1946 йилдагига нисбатан 100 минг гектар кенгайтирилиб, 915 минг гектарга етказилсин ҳамда ҳарбир гектар ердан олинадиган пахта ҳосили 17 центнергача оширилсин. 1948 йилда эса экин майдонлари 955 минг гектаргача етказилиб, ҳарбир гектар ердан 19 центнергача ҳосил олинсин.

Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг пленуми пахта ҳосили юзасидан 1947 йил учун областьларга белгиланган планларни давлатнинг минимал (энг оз) топшириқлари, деб ҳисоблайди. Фарғона водийсидаги партия ва совет ташкилотлари, колхоз ва совхозлар 1947 йилда давлатга камида 700 минг тонна пахта топшириш, ҳарбир гектар ердан олинадиган пахта ҳосилини Андижон областида 23,5 центнергача, Фарғона областида 18 центнергача, Наманган областида 20 центнергача ошириш мажбуриятини ўз устларига олдилар. Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг пленуми шу мажбуриятларни ўз устига олган Фарғона водийсидаги партия ва совет ташкилотлари, колхоз ва совхозларнинг ташаббусини ма'қуллаб ҳамма областьлар ҳам ҳосил олиш юзасидан давлат томонидан белгиланган планларни ошириб бажариш имконига эгадирлар, деб ҳисоблайди. Тошкент областининг партия ва совет ташкилотлари гектаридан 19 центнер, Бухоро областининг партия ва совет ташкилотлари гектаридан 14 центнер, Сурхондар'ё областининг партия ва совет ташкилотлари гектаридан 17 центнер, Хоразм областининг партия ва совет ташкилотлари гектаридан 14 центнер, Қорақалпоғистон АССР ва Самарқанд областининг партия ва совет ташкилотлари гектаридан 15 центнер ҳамда Қашқадар'ё областининг партия ва совет ташкилотлари гектаридан 19 центнер пахта ҳосили олиш учун курашмоқлари керак.

2. Партия ва совет ташкилотларининг раҳбарлари планлаш ишларига э'тиборни сусайтирдилар, бу ишни аппаратдаги пастки ходимларга ишониб қўйдилар ва давлат планлари халқ хўжалигининг ҳамма соҳаларидаги ишларимиз учун асос эканлигини унутиб қўймоқдалар. Пленум бу ҳолни партия ва совет ташкилотлари раҳбарларининг ишидаги катта хато, деб ҳисоблайди. Камайтирилган планлар белгилаш каби ярамас усулни қат'ий суратда фош қилиш ва уни йўқотиш зарур. Бундай камайтирилган планлар кишиларни ҳеч қандай ишга сафарбар қилмайди ва уларни қолоқларни рўкач қилиб, «ўртача» рақамларга эргашишга мажбур этади.

Шунга биноан, Қишлоқ хўжалик министрлигига, область ва район партия комитетларига, область ва район ижроия комитетларига 1947 йилда пахта ҳосилини ошириш юзасидан колхозлар, бригадалар ҳамда звеноларга белгиланган топшириқларни колхоз правлениялари блан биргаликда қайтадан кўриб чиқиш мажбурияти юклансин. Бу ишда ана шу топшириқларни «ўртача» рақамларга таяниб эмас, балки илғорларнинг эришган муваффақиятларига асослаб белгилаш назарда тутилсин ва колхозчилар, МТС ходимлари ҳамда қишлоқ хўжалиги мутахассислари большевикча планларни бажариш учун, қийинчиликларни енгиб олға бориш ва пахтачиликни янада ривожлантиришни та'минлаш учун курашга уюштирилсин ва сафарбар қилинсин.

3. ВКП(б) Марказий Комитетининг Пленуми илорларнинг ўзида ўтириб, қишлоқ хўжалигига тўраларча раҳбарлик қилиш каби ярамас усулларни тамомила йўқотиш зарурлигини кўрсатди. Бундай усуллар блан ишлаганда белгиланган топшириқларни бажаришнинг ташкилий чоралари кўрилмайди ва бу топшириқларнинг жойларда қандай бажарилаётганлиги кун сайин текшириб турилмайди. Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг пленуми ВКП(б) Марказий Комитети Пленумининг шу ҳақдаги кўрсатмаси ғоят муҳим эканлигини та'кидлаб, партия, совет ва қишлоқ хўжалик органларининг раҳбарларидан ҳарбир колхоздаги аҳвол учун ва қолоқ колхозлар, бригадалар ҳамда звеноларга ўз вақтида амалий ёрдам бериш учун чинакам большевикларча жавобгар бўлишни талаб этади.

Республикадаги партия ва совет ташкилотларининг вазифаси илғор колхозларга э'тиборни сусайтирмаган ҳолда, 1947-1948 йиллар мобайнида камқувват колхозларни ташкилий-хўжалик жиҳатидан мустаҳкамлаш, уларнинг қолоқлигига барҳам бериш ва уларни илғор колхозлар даражасига кўтаришдан иборатдир. Шу мақсадда область партия комитетлари ва область ижроия комитетларига, район партия комитетлари ва район ижроия комитетларига, республика Қишлоқ хўжалик министрлигига ва унинг маҳаллий органларига қолоқ колхозларга ҳартарафлама ёрдам бериш соҳасидаги зарур чораларни ҳозирданоқ дарҳол белгилаш ва амалга ошириш мажбурияти юклансин.

Қолоқ колхозларни ташкилий—хўжалик жиҳатидан мустаҳкамлашда раҳбар кадрларни тўғри танлаш ҳал қилувчи аҳамиятга эга эканлигини назарда тутиб, область ва район партия комитетларига бу колхозларни партия, совет ва колхоз активлари орасидан чиққан ва колхоз ишини яхши биладиган энг яхши ташкилотчилар блан мустаҳкамлаш мажбурияти юклансин. Бу иш қисқа вақт ичида амалга оширилиши лозим, чунки ҳозирги пайтда, я'ни экиш ишлари бошланиши олдидан қолоқ колхозларга тажрибали кишиларнинг раҳбарлик қилиши муҳимдир.

4. Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг пленуми партия ва совет ташкилотларидаги айрим ходимларнинг ишчи кучлар етишмайди, деб қилаётган баҳоналарини кескин суратда қоралайди ва бу ҳолни мазкур ходимларнинг мавжуд ишчи кучлардан тўғри фойдалана билмасликларини яшириш учун кўрсатаётган баҳоналардан бошқа бир нарса эмас, деб қарайди. Колхозлардаги кишиларнинг кўплари дала ишларида қатнашмайдилар, колхозчиларнинг талайгина қисми эса меҳнат кунлари юзасидан белгиланган минимумни бажармайдилар. Бундай бир ҳолга э'тибор қилмай бўлмайди. Партия, совет ва қишлоқ хўжалик органлари колхозларда меҳнат интизомини мустаҳкамлаш учун жиддий чора кўришлари, колхознинг барча нози-не'матларидан фойдаланиб, амалда жамоат меҳнатида сра қатнашмаётган ёки кам ишлаётган юлғич ва виждонсиз кишиларга қарши қат'ий кураш олиб боришлари керак. Ҳамма ишларини ўз вақтида сифатли қилиб бажариб, ишлабчиқариш асбобларидан усталик блан фойдаланиб қилган меҳнати соясида яхши натижаларга эришаётган илғор колхозлар, илғор бригада ва звеноларнинг тажрибасидан ҳартарафлама фойдаланиш керак.

5. Пленум партия, совет ва қишлоқ хўжалик органларининг колхозларга раҳбарлик қилиш соҳасидаги ишларида катта камчилик деб шуни ҳисоблайдики, улар колхозларда меҳнатни уюштиришга лозим даражада э'тибор қилмаётирлар, бригада ва звеноларни мустаҳкамлаш учун чинакам кураш олиб бормаётирлар, ердан, колхоз асбоблари ва иш ҳайвонларидан фойдаланишда эгасизликка йўл қўймоқдалар.

ВКП(б) Марказий Комитети Пленумининг қарорига мувофиқ, колхозлар бундан буён ер участкаларини бутун алмашлаб экиш даврида бригадаларга беркитишлари, бригадалар эса звеноларга беркитишлари зарур, деб топилсин. Район партия, совет ва қишлоқ хўжалик органларига бригада ва звеноларни мустаҳкамлаш, асбоб-ускуналар ва иш ҳайвонларини улар ихтиёрига топшириш ҳамда бригада ва звеноларнинг доимий составини сақлаш учун зарур чоралар кўриш мажбурияти юклансин.

Ўзбекистон Министрлар Совети ва ЎзК(б)П Марказий Комитетига қуйидагилар топширилсин:

а) ҳозирги вақтда эскириб қолган ва камайтирилган иш нормалари ўрнига янги иш нормалари ва меҳнат кунлари блан ҳисобланган иш баҳоларини тузиб, колхозларга тавсия этилсин;

б) колхозчиларнинг меҳнатига ҳақ тўлашда шундай бир тартиб белгилансинки, бу тартиб ҳозирги вақтда бу соҳада бўлган адолатсизликка барҳам берсин ва даромадларни ҳарбир звенонинг қилган иш натижаларига тамомила мувофиқ суратда ишланган меҳнат кунларига қараб тақсимлашни та'мин этсин, я'ни мўл ҳосил олган звеноларнинг колхозчилари шунга мувофиқ кўпроқ ҳақ олсин, кам ҳосил олган звеноларнинг колхозчилари эса ўз меҳнатларига яраша камроқ ҳақ олсин;

в) Ўзбекистон ССР шароитида дала ва ирригация-мелиорация ишлари бутун йил мобайнида амалга оширилади. Ўзбекистон ССР шароитида колхозчилар учун белгиланган меҳнат кунлари минимуми етарли эмаслигини назарда тутиб, колхозчиларнинг албатта бажариши лозим бўлган меҳнат куни минимумини ошириш тўғрисидаги таклифлар тайёрлансин ва ССР Иттифоқи Ҳукуматининг муҳокамасига тақдим этилсин.

6. Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг пленуми республика Қишлоқ хўжалик министрлигидан, барча партия ва совет ташкилотларининг раҳбарларидан ғўзани шахмат усулида парвариш қилишда ҳар қандай эски ва қолоқ фикрларга қарши қат'ий кураш олиб боришни талаб этади. Ғўзани қирқма шахмат усулида парвариш қилиш колхозчиларнинг меҳнатини енгиллаштиради ва ҳосилнинг анча оширилишини та'мин этади.

1947 йилда колхозларда 350 минг гектар ердаги ғўзани қирқма шахмат усулида парвариш қилиш плани тасдиқлансин, шу жумладан Тошкент областида 45 минг, Фарғона областида 47 минг, Наманган областида 34 минг, Андижон областида 49 минг, Самарқанд областида 40 минг, Бухоро областида 42 минг, Қашқадар'ё областида 5 минг, Сурхондар'ё областида 18 минг, Хоразм областида 40 минг ва Қорақалпоғистон АССР да 30 минг гектар ердаги ғўза қирқма шахмат усулида парвариш қилинсин.

7. Тўғри алмашлаб экишни жорий қилишда бундан буён кечикиш ва беда хўжалигига кам аҳамият берилаётганлиги пахтачиликни тиклаш ҳамда янада ривожлантиришда жиддий қийинчиликларга сабаб бўлиши мумкин эканлигини назарда тутиб, пленум Қишлоқ хўжалик министрлигига, партия ва совет ташкилотларига қуйидаги чораларни амалга ошириш мажбуриятини юклайди:

а) 1949 йилда барча пахтакор колхозларда тўғри алмашлаб экиш тўла равишда жорий қилинсин, шу жумладан, 1947 йилда 700 колхозда ва 1948 йилда 800 колхозда алмашлаб экиш жорий қилинсин;

б) ВКП(б) Марказий Комитети Пленумининг қарорига мувофиқ, жорий қилинган алмашлаб экиш тартибини ва қабул қилинган алмашлаб экиш планларига қараб тегишли экин майдонларининг тўғри ажратилишини кузатиб туриш юзасидан жавобгарлик республика миқ'ёсида — Ўзбекистон ССР Министрлар Совети раиси зиммасига, областьларда — область ижроия комитетлари раислари зиммасига ва районларда район ижроия комитетлари раислари зиммасига юклансин;

в) 1947 йилда беда майдонлари 360 минг гектарга етказилсин ва бешйиллик план топшириғига мувофиқ, 1949 йилда 595 минг гектарга етказилсин.

Бедани белгиланган миқдорда тўла экмай қолиш, беданинг нобуд бўлишига йўл қўйиш ва бедапояларни ўзбошимчалик блан бузиб юбориш пахтачиликка мони'лик қилишдан иборат жиноий бир иш, деб қаралиши лозим, бу ишда айбдор бўлган кишилар қандай лавозимда бўлишларига қарамай, судга берилишга қадар қаттиқ жавобгарликка тортилишлари керак;

г) колхозларда беда уруғчилигини қат'ий суратда яхшилайдиган зарур чоралар кўрилсин, токи 1947 йилдаёқ олинадиган беда уруғининг умумий миқдори кам деганда 43 минг центнерга етказилсин.

Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлигига ва унинг маҳаллий органларига 1947 йилдан бошлаб яхши нав'ли беда майдонларини ҳисобга олиш ва ҳартарафлама кенгайтириш мажбурияти юклансин;

д) 1947 йилда 40 минг гектар ерга бедани кенг қатор қилиб экиш плани белгилансин. Шу жумладан Тошкент областида 5 минг гектар, Фарғона областида 4,5 минг гектар, Наманган областида 3,5 минг гектар, Андижон областида 5 минг гектар, Самарқанд областида 4,5 минг гектар, Бухоро областида 5 минг гектар, Қашқадар'ё областида 2 минг гектар, Сурхондар'ё областида 2 минг гектар, Хоразм областида 4 минг гектар, Қорақалпоғистонда 4,5 минг гектар ерга бедани кенг қатор қилиб экиш плани белгилансин.

8. Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг пленуми минерал ўғитлардан фойдаланишдаги ҳозирги тартиб уларнинг берадиган фойдасини жуда камайтириб юборади ва пахта ҳосилини оширишга жиддий зарар етказади, деб ҳисоблайди. Пленум 1946 йилда қанча минерал ўғит берилган бўлса, бу йил ҳам шу миқдордаги минерал ўғит блан пахта ҳосилини жиддий суратда оширишимиз лозим, деб, шу тўғрида партия, совет ва қишлоқ хўжалик органларининг раҳбарларини огоҳлантиради ва ўғитнинг ҳарбир килограммидан энг самарали фойдаланиш учун зарур бўлган ҳамма чораларни кўришни талаб этади. Шу мақсадда минерал ўғитларни қўлда сочиш тақиқлансин, минерал ўғитларни ўғит соладиган машиналар ва бошқа асбоблар блан солиш ва уларни маҳаллий ўғитлар блан қўшиб солиш та'минлансин. Айни замонда маҳаллий ўғитларнинг ҳаммасини қидириб топиш ва уларни энг эрта ҳайдаш олдидан ерга солиш зарур.

9. Қишлоқ хўжалик министрлиги ва унинг маҳаллий органларига, партия ва совет ташкилотларига қишлоқ хўжалик зараркунандалари ва касалликларига қарши курашни кучайтириш учун зарур чоралар кўриш мажбурияти юклансин, пахта канаси, карадрин, фитономус (беда қўнғизи)га қарши курашишга алоҳида э'тибор қилинсин ва барча колхозларда керакли асбоблар тартибга солинсин ҳамда захарли дорилар ўз вақтида ташиб олинсин.

10. Пленум республика Қишлоқ хўжалик министрлигига ва Союз НИХИга пахтанинг янги, мўл ҳосилли нав'ларини, биринчи навбатда 108-Ф, С-450-555 нав'ларини тез вақт ичида кўпроқ етиштириш мажбуриятини юклайди, токи 1948 йилда пахтанинг бу нав'лари кам деганда 500 минг гектар ерга экилсин.

Ўзбекистон Министрлар Советига ва ЎзК(б)П Марказий Комитетига илмий муассасалар ҳам селекция станцияларининг пахтанинг энг яхши сортларини етиштириш соҳасидаги ишларини кучайтириш чоралари тўғрисидаги масалани қараб чиқиш топширилсин.

ПАРТОВ ЕРЛАРНИ ИШГА СОЛИШ, ИРРИГАЦИЯ-МЕЛИОРАЦИЯ ИШЛАРИ ВА СУВДАН ФОЙДАЛАНИШ СОҲАСИДА

11. ВКП(б) Марказий Комитети Пленумининг Ўзбекистон ССРда сувли ерларнинг талайгина қисми экин экилмай қолдирилишига йўл қўйилган, деб та'кидлаганлиги тамомила тўғри, деб ҳисоблансин.

Пленум Иттифоқ ҳукуматининг 1946 йил 2 февральда чиқарган қарорининг сувли ерлардан фойдаланиш ва илгари экин экилмай қолдирилган ерларга экин экиш ҳақидаги қисмини бажариш соҳасида Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитети бюроси, республика Министрлар Совети, область партия комитетлари ва область ижроия комитетлари қониқарсиз ишладилар, деб ҳисоблайди.

Пленум кўпгина район ва колхозларда ердан фойдаланишда давлатга қарши бўлган бир усул пайдо бўлди, деб та'кидлайди. Шундай ярамас усул бўлган жойларда партов ерларни ишга солиш планлари бажарилмай қолиш у ёқда турсин, балки сувли ерларнинг талайгина қисми яна экин экилмай ташлаб қўйилади, пахта майдонлари эса асосан донли экинларни сувли ерлардан суриб чиқариш ва бедапояларни ўзбошимчалик блан бузиб юбориш ҳисобидан кенгайтирилади.

Партия, совет ташкилотлари ва қишлоқ хўжалик органларининг сувли ерларни ишга солиш соҳасидаги ишларида қишлоқ хўжалигига юзаки раҳбарлик қилиш, эришилган натижаларга «ўртача» рақамларга қараб баҳо бериш, ресурслардан тўғри фойдаланмаслик каби зарарли усуллар жуда яққол кўринмоқда. Бундай усулларга амал қилинган жойларда колхозлардаги ерлардан фойдаланиш учун кўпинча ташкилий чоралар кўрилмайди ва моддий-техника жиҳатидан ёрдам берилмайди.

12. Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг бюросига, Ўзбекистон ССР Министрлар Советига, Қишлоқ хўжалик министрлигига, Сув хўжалиги министрлигига, Область ва район партия ҳамда совет ташкилотларига 1947 йилда 260.7 минг гектар миқдоридаги партов ерлар ва экин экиш ҳамда кўчат ўтказиш учун янгидан суғориладиган ерларни ишга солиш планларининг, шу жумладан Тошкент областида 46,9 минг, Фарғона областида 20.3 минг, Наманган областида 15,3 минг, Андижон областида 33 минг, Самарқанд областида 21,7 минг, Бухоро областида 23,2 минг, Қашқадар'ё областида 21 минг, Сурхондар'ё областида 10,4 минг, Хоразм областида 30 минг, Қорақалпоғистонда 38,9 минг гектар ерни ишга солиш планларининг сўзсиз бажарилишини та'минлаш мажбурияти юклансин.

Республика Министрлар Советига, область партия комитетлари ва область ижроия комитетлари блан биргаликда бу йил ишга солиниши лозим бўлган партов ерларга экин экиш юзасидан тегишли топшириқларни 25 мартдан кечиктирмай белгилаш топширилсин.

(ДАВОМИ ИККИНЧИ БЕТДА)

ВКП(б) Марказий Комитети Пленумининг „Урушдан кейинги даврда қишлоқ хўжалигини юксалтириш тадбирлари тўғрисида“ деб чиқарган қарорини бажариш соҳасида Ўзбекистон партия ташкилотининг вазифалари

Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитети XVI Пленумининг ўртоқ ЮСУПОВ доклади юзасидан чиқарган қарори

(БОШИ БИРИНЧИ БЕТДА)

13. Пленум янги очилган жойларда партов ерларни ишга солишда жиддий камчиликлар борлигини та'кидлайди. Янги ерларга кўчирилган колхозчилар ва кўчма бригадаларнинг ишлаши ҳамда турмуши учун энг зарур шароит вужудга келтирилмаётир, бригадалар уй-жой блан, хўжалик иморатлари ва маданий-маиший муассасалар блан, зарур миқдорда қишлоқ хўжалик асбоблари ва иш ҳайвонлари блан та'мин этилмаётир, йўл қурилиши ҳам кўнгилдагидек эмас. Кўчириб жойлаштирилган хўжаликларга давлат томонидан берилган енгиллик ва моддий ресурсларнинг оз қисмидан фойдаланилмоқда. Бунинг натижасида сувли ерларни ишга солишда тегишли натижаларга эришилмаётир, кўчма бригадалар янги колхозларни тузишда асос бўлиш ўрнига, кўпинча колхозчиларнинг жуда кўп қунимсизлиги орқасида тарқалиб кетади.

Пленум партия ва совет ташкилотларига, хусусан Андижон ва Наманган областьларидаги партия ҳамда совет ташкилотларига янги ерларни ишга солишдаги ана шу жиддий камчиликларга хотима бериш мажбуриятини юклайди.

Республикадаги ба'зи министрликлар Ўзбекистон Министрлар Совети ва ЎзК(б)П Марказий Комитети томонидан янги сувли ерларни ишга солишда колхозларга ёрдам бериш чоралари тўғрисида қабул қилинган қарорни қониқарсиз бажараётганликлари та'кидлансин ва Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитети бюросига ҳамда Ўзбекистон ССР Министрлар Советига бу қарорларнинг тўла-тўкис бажарилишини та'минлайдиган зарур чораларни кўриш топширилсин.

14. Партия ва совет ташкилотлари янги ирригация ва мелиорация иншоотлари қурилишига лозим даражада э'тибор бермаётирлар, улар халқ томонидан тез сур'атлар блан қурилган ирригация каналларидаги бой тажрибаларни унутиб қўйдилар ва ирригация қурилишидаги янги иншоотларни тезроқ тамомлаш учун бу тажрибалардан фойдаланмаётирлар. Пленум буни мутлақо йўл қўйиб бўлмайдиган бир ҳол, деб ҳисоблайди. Ана шу ирригация иншоотлари тез қурилиб бўлганида сувга танқис районларни сув блан яхшироқ та'минлаш ва суғориладиган янги ерларни анча кенгайтиришга имконият туғилган бўлур эди. Ирригация-мелиорация қурилишига давлат томонидан берилаётган маблағларнинг ярмидан ҳам фойдаланилмаётганлигига сабаб шу.

Пленум янги ирригация қурилиши ишларини қурилиб бўлган ирригация системаларидан самаралироқ фойдаланишга қарама-қарши қўйиш йўлидаги урунишларни зарарли, деб ҳисоблайди ва кескин суратда қоралайди ҳамда бу вазифалар бирбирига қарши қўйилмай, бир вақт ичида бажарилиши лозим деб ҳисоблайди. Ирригация системаси яхши қўйилган ва сув блан етарли даражада та'минланган районларнинг асосий вазифаси экинларни суғориш учун мавжуд сувдан энг тўғри ва самарали фойдаланиш ва шу йўл блан суғориладиган янги ерларни анча кенгайтиришдан иборат бўлса, ирригация системаси унча яхши йўлга қўйилмаган ва сув блан етарли даражада та'минланмаган районларнинг асосий вазифаси янги ирригация қурилишини кенг миқ'ёсда уюштириш, экинларни суғориш учун сув танқислигини тугатиш ва шундай қилиб суғориладиган янги ерларни кенгайтириш учун шароит вужудга келтиришдан иборатдир.

Шунга биноан бундан кейин ҳам республикада ирригация қурилишини ҳартарафлама ривожлантириш керакки, ирригация ишлари пахтачиликка тўсқинлик қилмай, балки пахтачиликни янада ривожлантиришга ёрдам берсин.

Пленум Ўзбекистон Министрлар Советига, ЎзК(б)П Марказий Комитети бюросига, Сув хўжалиги министрлигига, область партия комитетлари ва область ижроия комитетларига қуйидаги чораларни амалга ошириш мажбуриятини юклайди:

а) Иттифоқ ҳукуматининг 1946 йил 2 февраль тарихли қарорида кўрсатилган янги ирригация қурилиши программасининг муддатдан илгари бажарилиши сўзсиз та'минлансин ва ирригация қурилиши программасини амалга ошириш йўли блан 1949 йилга бориб янгидан суғориладиган 230 минг гектар ерга экин экиш та'минлансин;

б) 1947 йилда Каттақўрғон сув омборининг ҳажми 200 миллион кубометргача кенгайтирилсин ва 1948 йилда Каттақўрғон сув омбори 650 миллион кубометр сув сиғадиган қилиб батамом қазиб бўлинсин;

в) 1947 йилда Ўртатўқай сув омборидаги асосий ишлар бажарилсин ва 1948 йилда бу сув омбори тамомила қурилиб бўлсин;

г) 1947 йилда Шимолий Тошкент канали, Сариқўрғон гидротехника узели, Жўн канали, Душанба-Қоратоғ канали, Молотов номли Тошкент каналида қурилиш ишлари бутунлай тамомлансин ва Охунбобоев номли каналдаги ишлар қизитиб юборилсин.

15. Сувли ерларнинг мелиорация аҳволини, хусусан Мирзачўл, Марказий Фарғона, Хоразм ва Қорақалпоғистондаги сувли ерларнинг мелиорация аҳволини тубдан яхшилаш партия ва совет ташкилотлари ҳамда сув хўжалиги органларининг энг муҳим вазифаларидан бири, деб ҳисоблансин.

1947 йилда мелиорация ишлари ва ирригация каналларини қайтадан қуриш ишларини бажариш учун 32 миллион сўм ажратилди. Бу ишлар планининг сўзсиз бажарилиши та'минлансин ва 1948 йилда бу соҳадаги ишларни шу йилдагига қараганда камида икки баравардан ортиқ кучайтириб юбориш учун зарур тайёргарлик кўрилсин.

16. ВКП(б) Марказий Комитети Пленумининг қарорига мувофиқ Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитети бюросига ва Ўзбекистон ССР Министрлар Советига ирригация қурилиши ва ариқ-зовурларни тозалаш ишларини кўпроқ машиналаштириш, портлатиш усули ва тупроқни сув блан оқизиш усулини кенг қўлланиш мажбурияти юклансин. Бу ишларда қўл меҳнатини камроқ сарф қилиш, шунингдек қурилиш ва эксплоатация ишларининг сур'атини тезлатиш ва сифатини яхшилаш кўзда тутилсин. Республикадаги саноат корхоналарида экскаваторларни, ер қазийдиган машиналарни ҳамда портлатиш ишлари учун керакли пармалаш асбобларини кўпроқ ишлабчиқариш тўғрисидаги масала бир ой ичида қараб чиқилсин.

17. Ўзбекистон ССР Сув хўжалиги министрлигига ва унинг маҳаллий органларига, партия ва совет ташкилотларига суғориш ва қуритиш системаларининг техника аҳволини яхшилаш, суғориш учун керакли сувдан тўғри фойдаланишни қаттиқ контроль қилиш, суғориш нормаларининг бузилишига йўл қўймаслик, колхоз ва совхозларнинг сувдан фойдаланишини тартибга солиш, суғориш усулини яхшилаш, ҳамма ерда эгат бўйлаб тўғри суғоришни жорий қилиш ва ғўзани бостириб суғоришга йўл қўймаслик мажбурияти юклансин.

Пленум Сув хўжалиги министрлигидан, область партия комитетлари ва область ижроия комитетларидан, район партия комитетлари ва район ижроия комитетларидан сувдан фойдаланиш юзасидан давлат томонидан белгиланган ва сувнинг талон-тарож қилинишига, ернинг шўрланиб, ботқоқ бўлиб қолишига йўл қўймайдиган қаттиқ тартиб ва интизомга амал қилишни талаб этади.

18. Ўзбекистон Министрлар Советига ва ЎзК(б)П Марказий Комитетига республика сув хўжалиги органлари системасида кадрларни тайёрлаш ва қайтадан тайёрлаш масаласини кўриб чиқиб, ҳал этиш топширилсин.

ДЕҲҚОНЧИЛИК ИШЛАРИНИ КУПРОҚ МАШИНАЛАШТИРИШ СОҲАСИДА

19. Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг пленуми ВКП(б) Марказий Комитети февраль Пленумининг машина-трактор станциялари ишларини қайтадан қуриш тўғрисида қабул қилган қарорининг ғоят муҳимлигини та'кидлаб, партия, совет ташкилотлари, республика Қишлоқ хўжалик министрлиги ва унинг маҳаллий органларининг э'тиборини шу масалага алоҳида жалб этади. Машина-трактор станцияларининг асосий вазифаси «ўзлари хизмат қилаётган колхозларда ҳосилни ошириш, машина ва тракторлардан янада яхшироқ фойдаланиш, трактор ишларининг сифатини яхшилаш ва бу ишларни агротехника қоидаларида белгиланган муддатларда бажариш, ҳосилни ўз вақтида йиғиб-териб олиш ва МТСнинг бажарган иши учун натура ҳақини тўлаш планларини бажаришдан иборатдир». (ВКП(б) Марказий Комитети пленуми қароридан).

Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг пленуми Ўзбекистон партия ташкилоти олдида ҳар тарафлама машиналаштириш ишларини янада баланд даражага кўтариш вазифаси асосий вазифа бўлиб турган ҳозирги пайтда ана шу энг муҳим ишда қолоқлик ва эскича ишлаш усулига қарши шафқатсиз кураш олиб бориш, эски фикрларга ва эскириб қолган техника нормаларига қат'ий суратда барҳам бериш зарур, деб ҳисоблайди. Ана шу эски фикр ва эскириб қолган техника нормалари қишлоқ хўжалигини машиналаштиришга халақит беради, халос. Трактор ишларини «Ўртача» нормаларга суяниб, планлаштириш каби зарарли усулни тамомила фош этиш ва йўқ қилиш зарур. Бундай усул бўлганида илғор МТСлар, илғор трактор бригадалари ва тракторчиларнинг эришган муваффақиятларига э'тибор қилинмайди.

20. Пленум республика, Қишлоқ хўжалик министрлигининг трактор ишларини планлаштиришдаги мавжуд усулини қоралайди. Бу усулга мувофиқ машина трактор станцияларига тамомила камайтирилган планлар берилади, бу планлар қишлоқ хўжалигини ривожлантириш соҳасидаги катта вазифаларга кўпинча тамомила зид бўлади.

Трактор ишлари планларини белгилашда ба'зи жойларда бу йил ҳам хатоларга йўл қўйилганлиги сабабли, Қишлоқ хўжалик министрлигига, область ва район партия комитетларига, область ва район ижроия комитетларига трактор ишлари плани камайтирилган МТСларда бу планларни қайтадан кўриб чиқиш ва илғорларнинг эришган муваффақиятларини назарда тутиб, шунга мувофиқ суратда мазкур планларни ошириш мажбурияти юклансин, токи 1947 йилда республикада трактор ишларининг умумий ҳажми камида 8 миллион гектарни ташкил этсин.

Машина-трактор станциялари ва бригадалардаги трактор ишлари планлари умумий иш ҳажмига қарабгина эмас, балки энг муҳим ишларга ҳам қараб белгилансин.

21. Пахтачиликнинг асосий ишларини машиналаштириш даражаси қуйидаги миқдорларда белгилансин:

	1947 йил	1948 йил
Кўкламги ҳайдаш	85,0	90,0
Чигит экиш	70,0	80,0
Ғўзани культивация қилиш	70,0	80,0
Шу жумладан қирқма шахмат усулида ишлаш	25,0	35,0
Ғўзапояларни юлиш	60,0	80,0
Кўсак чувиш	70,0	90,0
Шудгор	76,0	90,0

Қишлоқ хўжалик министрлигига, область ва район партия ҳамда совет ташкилотларига ВКП(б) Марказий Комитети Пленумининг МТС ва трактор бригадаларининг иш планлари трактор блан қилинадиган асосий ишлар плани, тракторларнинг асосий ишлар юзасидан бажарадиган планлари кўрсатилган муддатларда адо этилган ва натура тўлови плани албатта бажарилган тақдирдагина тўла бажарилган деб ҳисобланади, деган кўрсатмасини сўзсиз бажариш мажбурияти юклансин.

23. Область, район партия комитетларига ва МТС директорларига ВКП(б) Марказий Комитети Пленумининг тракторчилар, трактор бригадирлари, уларнинг ёрдамчиларига ҳарбир трактор бригадаси хизмат қиладиган колхоз учун белгиланган ҳосил планининг бажарилишига қараб ҳақ тўлашдаги янги тартиб тўғрисида чиқарган қарорини трактор бригадаларида кенг суратда тушунтириш мажбурияти юклансин.

24. Қишлоқ хўжалик министрлигига, область партия комитетлари ва область ижроия комитетларига, район партия комитетлари ва район ижроия комитетларига МТСлар блан колхозлар ўртасида шартномалар тузишни икки ҳафта ичида тамомлаш мажбурияти юклансин. Бу масалада айрим иш турлари юзасидан тракторлар блан бажариладиган ишларнинг сифати ва муддатлари тўғри белгиланишига алоҳида э'тибор қилинсин ва МТСлар блан колхозлар ўртасида тузилган шартномаларнинг пухта бажарилиши доим назорат қилиб турилсин.

25. Машина-трактор станцияларнинг ремонт базасини тартибга солиш ва кенгайтириш мақсадида республика Қишлоқ хўжалик министрлигига қуйидаги ишларни бажариш мажбурияти юклансин:

а) МТС устахоналарида бўлган барча ускуналардан тўла ва самарали фойдаланишни та'минлайдиган ҳамма чоралар кўрилсин;

Тошкент, Мирзачўл, Қўқон, Ленин, Самарқанд, Каттақўрғон, Бухоро, Қарши, Денов, Урганч ва Нукусдаги мотор-ремонт заводлари трактор ва комбайн двигательларини капитал ремонтдан чиқарадиган, шунингдек айрим узел ва агрегатларни ремонт қиладиган районаро устахоналарга мослаштирилсин. Намангандаги мотор-ремонт заводи кенгайтирилсин, бу заводда ускуналар ва монтаж асбобларини тайёрлаш кўзда тутилсин;

в) 1947 йилда Китоб ва Жиззахда капитал ремонтдан чиқарадиган районаро устахоналар қурилсин, 1947 йилда автомашиналарни капитал ва жорий ремонтдан чиқариш учун, МТСларга керакли станоклар ва стационар двигательларни ремонт қилиш учун Самарқандда ремонт заводи қуришга киришилсин, 1947—48 йилларда худди шу мақсадда Марғилондаги мотор-ремонт заводи қайтадан қурилсин;

г) 1948 йилда Тошкент ва Андижондаги «Автотрактодеталь» заводларида ремонт ускуналари, монтаж қиладиган асбоблар, съёмниклар ва МТС устахоналари ҳамда трактор бригадалари учун керакли асбоблар тайёрланадиган бўлсин;

д) 1947—1949 йиллар мобайнида МТСлар ҳузурида 90 та устахона қурилсин, шу жумладан 1947 йилда 20 та, 1948 йилда 30 та устахона қурилсин,

е) 1947 — 1949 йиллар мобайнида тракторларни ва қишлоқ хўжалик машиналарини сақлаш учун 400 та сарой қурилсин, шу жумладан 1947 йилда 70 сарой, 1948 йилда 140 ва 1949 йилда 190 сарой қурилсин;

ж) 1947 йилда республикадаги МТСларда кўчма устахоналар сони 400 тага, 1948 йилда эса 650 тагача етказилсин. Кўчма устахоналардан фойдаланиш узил-кесил суратда яхши йўлга қўйилсин, автомашиналар, асбоб ва ускуналар яхши сақлансин, бу ишда ҳарқандай бўшанглик ва мас'улиятсизликка хотима берилсин.

26. Пленум Қишлоқ хўжалик министрлигига, партия ва совет ташкилотларига, МТС директорларига 1947 йилда МТСларда ишлабчиқариш биноларини, уй ва умумий ётоқхоналар қуриш юзасидан белгиланган планларни сўзсиз бажариш, шунингдек МТС атрофини обод қилиш ишлари планини бажариш мажбуриятини юклайди. Колхозларнинг дала ишларига зарар етказмаган ҳолда шартнома асосларида ишчи кучлари ва транспорт бериш йўли блан МТСларга ёрдами уюштирилсин.

27. МТСларни ихтисосли кадрлар блан мустаҳкамлаш мақсадида пленум қуйидаги чораларни амалга ошириш зарур, деб ҳисоблайди:

а) 1947 йилдан бошлаб Тошкентдаги ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш институти ҳузурида МТС директорлари ва механикларининг ихтисосини ошириш учун бир йиллик доимий курслар ташкил этилсин. Бу курсларда МТС директорларидан 30 киши ва механикларидан 40 киши ўқитилсин;

б) 1947—1948 ўқиш йили бошланиши олдидан Бухоро ва Хева қишлоқ хўжалик техникумлари ҳузурида бўлимлар очилсин, ҳарбир бўлимга 90 тадан киши қабул қилинсин;

в) 1947 йилда Тошкент қишлоқ хўжалик институти ҳузурида бевосита қишлоқ хўжалигида ишловчи агрономларнинг ихтисосини ошириш курслари очилсин, бу курсларга ҳар йили 100 тадан киши қабул қилинсин;

г) Самарқанд шаҳрида собиқ агроколхоз институти негизида уч йиллик агрономия мактаби ташкил этилсин ва бу мактабга ҳар йили 150 тадан киши қабул қилинсин;

д) қишлоқ хўжалигини механизациялаш мактабларида урушдан аввал ўқиш муддати қанча бўлса 1947 йилда шу муддатлар тиклансин.

28. ВКП(б) Марказий Комитети Пленумининг МТС директорларининг сиёсий қисм бўйича ўринбосарларини тайинлаш тўғрисидаги қарорига мувофиқ, Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитети бюросига ва область партия комитетларига машина трактор станцияларида партиявий сиёсий ишларни кучайтириш вазифасини амалга ошира оладиган энг яхши кишиларни шу ишга танлаб қўйиш топширилсин.

29. Пленум республикадаги қишлоқ хўжалик машинасозлиги заводларининг ишларини мутлақо қониқарсиз деб ҳисоблайди. Бу заводлардаги машиналар тўла ишлатилмаганлиги орқасида қишлоқ хўжалигига жуда зарур бўлган кўп машиналар чиқарилмаётир. Бу аҳволга даставвал сабаб шуки, кўпгина партия ва совет ташкилотлари мазкур заводларда ишлабчиқаришни уюштиришдаги катта камчиликларга э'тибор қилмаётирлар ва заводларни ишчи кучлар блан та'минлаш учун зарур чораларни кўрмаётирлар.

Шунга биноан, пленум Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитети бюросига республикадаги саноат корхоналарида ускуналардан тўла фойдаланиш ва уларда қишлоқ хўжалик машиналарини кўпроқ ишлабчиқаришни та'минлайдиган чораларни бир ойлик муддат ичида белгилашни топширади. Машинасозлик заводларини ишчи кучлар блан та'минлаш ва бу заводларда доимий ишлайдиган миллий кадрларни вужудга келтириш мақсадида 1947 йил мобайнида Ўзбек ёшлари саноатда ишлаш учун ташкилий суратда танлаб олинсин. Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитети бюросига ва Министрлар Советига бу ишчиларга ҳунар ўргатиш ва улар учун уй-жой—маиший шароит вужудга келтириш юзасидан чора кўриш топширилсин.

ҒАЛЛАНИ КУПРОҚ ЕТИШТИРИШ СОҲАСИДА

30. ВКП(б) Марказий Комитети Февраль Пленумининг қарорлари муносабати блан Ўзбекистон партия ташкилоти олдида республикада ғаллани кўпроқ етиштириш соҳасида мас'улиятли вазифалар турибди.

Пленум пахтачиликни қишлоқ хўжалигининг бошқа соҳаларига қарама-қарши қўйишни нотўғри ва зарарли, деб ҳисоблайди. Партия ва совет ташкилотларининг ишига пахта соҳасидаги давлат топшириқларининг бажарилишигагина қараб баҳо бериш ярамайди, чунки пахтачилик асосий соҳа бўлса ҳам, аммо республика қишлоқ хўжалигининг ягона тармоғи эмас ва у бошқа тармоқлар блан, хусусан ғаллачилик ва чорвачилик блан ҳартарафлама мувофиқлаштириб олиб борилгандагина муваффақият блан ривожланиши мумкин. Республикада 1500 га яқин ғаллакор колхозлар борлигини, булар барча колхозларнинг 22 процентдан кўпроғини ташкил қилганлигини, бу колхозларнинг экономикаси асосан ғаллачиликдан иборат эканлигини ҳам ҳисобга олмасдан бўлмайди. Демак давлат манфаатлари, колхоз ва колхозчиларнинг манфаатлари ғалла хўжалигидаги аҳволни қат'иян яхшилашни талаб қилади.

Пленум ғаллачиликнинг эски, қолоқ усуллар блан олиб борилиши ва илғор тажрибалар ҳамда агрономия фанининг муваффақиятларидан ёмон фойдаланилаётганлиги, лалмикор ерлардаги кўпчилик колхозларда ғалладан кам ҳосил олинишига ва бир текис ҳосил олинмаслигига асосий сабаб деб ҳисоблайди.

31. Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлигига, ғалла экадиган область ва районлардаги область партия комитетлари ва область ижроия комитетларига, район партия комитетлари ва район ижроия комитетларига дон экинларининг ҳосилини ҳартарафлама ошириш ва 1947 йилда камида 1 миллион 200 минг тонна, шу жумладан колхозларда — 1 миллион 100 минг тонна; 1948 йилда — 1 миллион 300 минг тонна, шу жумладан колхозларда — 1 миллион 150 минг тонна умумий ғалла маҳсулоти олинишини та'минлаш мажбурияти юклансин. Шунга мувофиқ Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг бюросига, Министрлар Советига, Маҳаллий партия ва совет ташкилотларига дон экинлари майдонлари ва улардан олинадиган умумий маҳсулот юзасидан топшириқлар белгилаш ва бу топшириқларни область, район, колхоз ва совхозларга ма'лум қилиш вазифаси топширилсин.

32. Дон экинларидан мўл ва бир текис ҳосил олиш мақсадида яқин бир-икки йил ичида баҳорикор ерларда дон экинларини кузда шудгор қилиб қўйилган ерларга экиш миқдори камида 70—75 процентгача етказилсин ва кузги донни ёзда шудгор қилинган ерларга экиш камида 75—80 процентга етказилсин, бешйилликнинг охирига бориб эса кузги дон тамомила ёзда шудгор қилинган ерларга, баҳори дон эса кузда шудгор қилинган ерларга экиладиган бўлсин.

Партия ва совет ташкилотларига, Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлигига Совхозлар министрлигига ва уларнинг маҳаллий ташкилотларига ерни ёзда барвақт тоза шудгор қилишни ва уларни ёзда кам деганда икки марта ишлашни та'минлаш мажбурияти юклансин.

33. Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг пленуми республикадаги асосий ғаллакор районларда дон экинларини суғориш учун тошқин сувлардан кўпроқ фойдаланиш зарур деб ҳисоблаб, Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлиги, партия ва совет ташкилотларининг э'тиборини шунга тортади ва аввал фойдаланиб келиб, кейинчалик ташланиб қўйилган 140 минг гектар суғориладиган ерлардан дон экиш учун фойдаланиш тўғрисида Иттифоқ ҳукуматининг берган топшириғини яқин икки йил ичида сўзсиз бажаришни талаб қилади.

34. ВКП(б) Марказий Комитети Пленуми томонидан асосий озиқ-овқат бўлган буғдой етиштиришни мамлакатда кўпайтириш тўғрисида қўйилган вазифага мувофиқ баҳорикор ерларда арпа экишни камайтириш йўли блан кузги ва баҳори буғдой экишни кўпайтириш зарур деб ҳисоблансин.

1948 йил учун колхоз ва совхозларда 720 минг гектар ерга кузги буғдой экиш ва 1948 йилнинг кўкламида 255 минг гектар ерга баҳори буғдой экиш плани белгилансин.

35. Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлигига ва Совхозлар министрлигига қуйидаги мажбуриятлар юклансин:

а) 1947 йилда нав'ли уруғларни қайси районларда экиш соҳасида тасдиқланган тартибга мувофиқ совхозларнинг ҳамма ерида ва колхозларда экин экиладиган ҳамма ерларнинг камида 68 процентига нав'ли уруғлар блан экин экиш, 1949 йилда эса колхозларда ҳам барча дон экинларини тамомила нав'ли уруғлар блан экишга кўчиш та'минлансин;

б) буғдойнинг мўл ҳосил берувчи янги нав'ларини жадаллик блан кўпайтирилсин, 1948 йилда камида 100 минг гектар ерга «Грекум» 0284 нав'ли уруғ блан, 15 минг гектар ерга «Ватан» нав'ли уруғ блан, 1949 йилда эса камида 80 минг гектар ерга «Ватан» нав'ли уруғ блан экиш та'минлансин;

в) лалмикор ерларда ғалла экинларини алмашлаб экишда дон экинларининг асосий шериги бўлган йўнғичқа ва беда уруғини 1947 йилдан бошлаб жадаллик блан кўпайтириш чоралари кўрилсин;

г) дон экинлари соҳасида уруғчилик—селекция ишларини хусусан Қашқадар'ё области шароитига мослаб кучайтириш мақсадида Қашқадар'ё областида тажриба станцияси ташкил қилинсин.

36. Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлигига, партия ва совет ташкилотларига 1950 йилга бориб республиканинг барча ғаллакор колхозларида тўғри алмашлаб экиш тартибининг жорий қилинишини та'минлансин. Бу ишлар область ва районларни қишлоқ хўжалик маҳсулоти етиштириш жиҳатидан янада ривожлантириш соҳасида Бешйиллик планда белгиланган вазифаларга, шунингдек ҳарбир колхознинг конкрет хўжалик—табиий шароитларига мувофиқлаштириб олиб борилсин, совхозларда эса 1947—1948 йиллар мобайнида донни ўт блан алмашлаб экиш тартиби тўла жорий қилинсин.

37. Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг пленуми республикада қимматли дон ҳисобланган шолидан кам ҳосил олинишини йўл қўйиб бўлмайдиган аҳвол деб ҳисоблаб, Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлигига, партия ва совет ташкилотларига 1947 йилда тасдиқланган планга мувофиқ 69 минг гектар ерга шоли экилишини ва гектаридан камида 23 центнердан ҳосил олинишини, 1948 йилда республикада шоли етиштиришни урушдан аввалги даражадан ошиб кетишини та'минлаш мажбуриятини юклайди. 1947 — 1948 йилларда барча шоликор колхозларда алмашлаб экиш тартиби жорий қилинсин.

Ботқоқ бўлиб кетган ерларда сувни камроқ талаб қиладиган шоли экиш кенг қўлланилсин.

ҚАНД ЛАВЛАГИ СОҲАСИДА

38. Пленум Тошкент, Фарғона ва Самарқанд область партия комитетлари ва область ижроия комитетларидан ва Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлигидан, Ўзбекистон қанд лавлаги трестидан, қанд заводлари директорларидан ва лавлаги экадиган районлардаги МТСларнинг директорларидан бу йил гектаридан кам деганда 220 центнердан қанд лавлаги ҳосили олинишини, бешйилликнинг охирига бориб эса гектаридан олинадиган ҳосилни 300 — 350 центнергача етказилишини та'минлашни, илғор колхоз бригада ва звеноларнинг ютуқларидан кенг фойдаланишни талаб қилади.

39. 1948 йилда қанд лавлаги соҳасида асосий қишлоқ хўжалик ишлари қуйидаги миқдорда машиналаштирилсин: кузги шудгор ишлари 95 процентгача, экиш ишлари 90 процентгача, культивация ва эгат олиш — 80 процентгача, лавлаги тагини юмшатиш ва лавлагини қазиб олиш — 80 процентгача.

40. Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг бюросига ва Ўзбекистон ССР Министрлар Советига лавлагикор колхозлар рўйхатини бир ярим ой муддат ичида тасдиқлаш ва бу колхозларда суғориладиган ерларнинг кенгайтирилишини та'минлайдиган тадбирлар белгилаб чиқиш вазифаси топширилсин, токи 1948 — 1949 йиллар мобайнида барча лавлаги экадиган колхозларда ўт блан тўғри алмашлаб экиш тартиби жорий қилинсин.

БОШҚА ТЕХНИКА ЭКИНЛАРИ, МОЙЛИ ЭКИНЛАР ВА САБЗАВОТ-ПОЛИЗ ЭКИНЛАРИ СОҲАСИДА

41. Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг пленуми илғор агротехника қоидаларини амалга ошириш ва деҳқончилик ишларини кўпроқ машиналаштириш асосида каноп, тамаки ва мойли экинлар ҳосилини ҳар тарафлама ошириш бу экинлар соҳасида қилинадиган асосий вазифа деб ҳисоблайди.

42. Пленум Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлигидан, партия ва совет ташкилотларидан шаҳарлар атрофида бутун шаҳар аҳолисини сабзавот блан муттасил та'минлаб турадиган сабзавот доиралари вужудга келтиришга жиддий э'тибор беришни талаб қилади.

Сабзавот колхозлари ўз э'тиборлари, куч ва воситаларини сабзавот—полиз экинларининг ҳосилини ошириш учун сафарбар қилишлари зарурлигини назарда тутиб, пленум республика Қишлоқ хўжалик министрлиги, сабзавот районларидаги партия ва совет ташкилотлари олдига 1947 йилда картошка ҳосилини гектаридан камида 8 тоннагача ва сабзавотнинг ўртача ҳосилини 1946 йилдагига нисбатан 30 — 40 процент ошириш вазифасини қўяди. Министрлар Советига ва Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг бюросига колхозчиларга иш ҳақи тўлашнинг янги, я'ни колхозчиларни картошка ва сабзавотдан мўл ҳосил етиштиришга рағбатлантирадиган усулини ишлаб чиқиш ва бу усулни 1948 йилдан бошлаб амалга оширишни колхозларга тавсия этиш топширилсин. бу усулни ишлаб чиқишда жумладан Самарқанд районидаги Каганович номли колхоз тажрибаларидан фойдаланилсин.

БОҒДОРЧИЛИК ВА УЗУМЧИЛИК СОҲАСИДА

43. Пленум Ўзбекистонда боғдорчилик ва узумчиликни ривожлантириш учун мавжуд бўлган ғоят қулай имкониятлардан мутлақо қониқарсиз фойдаланилаётганлигини та'кидлаб ўтади. Кейинги йилларда бирқанча район ва колхозларда ўтказилган мевали дарахтлар ва токларга мутлақо қаралмай қўйилди. Мевали дарахтлар ва токларнинг кўпи нобуд бўлди, қолган боғлар ва токзорлар жуда ҳам кам ҳосил бераётир.

Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлигига, область ва район ташкилотларига яқин икки йил ичида мавжуд боғлардаги мевали дарахтлар ва токларни парвариш қилиш, 1947 — 1949 йиллар-

(ОХИРИ УЧИНЧИ БЕТДА)

ВКП(б) Марказий Комитети Пленумининг „Урушдан кейинги даврда қишлоқ хўжалигини юксалтириш тадбирлари тўғрисида" деб чиқарган қарорини бажариш соҳасида Ўзбекистон партия ташкилотининг вазифалари

Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитети XVI Пленумининг ўртоқ ЮСУПОВ доклади юзасидан чиқарган қарори

да колхозларда 12 минг гектар ерни боғ қилиш, 14 минг гектар ерни токзор қилиш, бешйилликнинг охирига бориб боғлардан олинадиган ҳосилни камида бир ярим марта ва токзорларнинг ҳосилини камида икки марта ошириш мажбурияти юклансин.

44. Боғларда қадимдан машҳур бўлиб келган ва янгидан топилган қимматли мева дарахтлари ва токларнинг нав'лари жуда кам ўтқазилаётганлигини та'кидлаб, Ўзбекистон ССР Министрлар Советига бу хил нав'ларни кўпайтириш чораларини белгилаш топширилсин.

Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлигига, партия ва совет ташкилотларига мавжуд мевали дарахт кўчатзорлари ва токзорларини яхшилаш ҳамда Бухоро, Сурхондар'ё областьлари ва Қорақалпоғистон АССРда янги кўчатзор ва токзорлар ташкил этиш мажбурияти юклансин.

ПИЛЛАЧИЛИКНИ РИВОЖЛАНТИРИШ СОҲАСИДА

45. Кейинги йилларда республикада тут кўчатлари ўтқазиш иши анча камайиб кетганлиги ва бунинг орқасида пиллачиликни янада юксалтириш иши анча қийинлашиб қолганлиги йўл қўйиб бўлмайдиган ҳол деб топилсин. Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг пленуми Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлигидан, партия ва совет ташкилотларидан тутчилик соҳасида юз берган аҳволни қисқа муддат ичида тузатишни талаб қилади.

1947 йилда — 6 миллион туп, 1948 йилда — 6.5 миллион туп ва 1949 йилда — 8 миллион туп баланд каллакли тут кўчатлари ўтқазилиши та'минлансин; 1947 йилда 400 гектар ерда, 1948 йилда 1.000 гектар ерда, 1949 йилда 3.400 гектар ерда янги тутзорлар ташкил қилинсин.

1947 йилда 100 гектар ерга тут уруғи экилсин ва шунга мувофиқ давлат ҳамда колхоз тут кўчатзорларида пайвандли тут кўчатлари ўтқазилсин.

46. Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлигига, область ва районлардаги партия ва совет ташкилотларига тут дарахтларидан фойдаланишда ва уларнинг шохини кесишда хўжасизликка қарши кураш чораларини кучайтириш, бу ишда айбдор бўлган кишиларни судга беришгача қаттиқ мас'улиятга тортиш мажбурияти юклансин.

47. Кейинги йилларда кўпчилик колхозларда жамоат пиллачилиги тартиблари бузилганлигини, бу эса пилладан ҳосил олишга жуда ёмон та'сир қилганлигини ҳамда ҳосилнинг кўплаб нобуд қилинишига сабаб бўлганлигини та'кидлаб ўтиб, пленум Министрлар Советига, Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетига, область ва районлардаги маҳаллий партия ва совет ташкилотларига ҳамма колхозларда қуртни умумлаштириб боқиш тартибини қайтадан йўлга қўйиш, бунинг учун пиллачилик звеноларини мустаҳкамлаш, умумлаштириб қурт боқиш учун зарур бино ва асбоб-ускуналар блан та'минлаш учун тегишли чоралар кўриш мажбуриятини юклайди.

ЧОРВАЧИЛИКНИ РИВОЖЛАНТИРИШ СОҲАСИДА

48. Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг пленуми та'кидлаб ўтадики, кейинги йилларда республикада жамоат чорвачилигини ривожлантириш сур'атлари жуда ҳам бўшашиб кетди, қорамоллар эса ҳатто камайиб кетди. Бундай аҳволнинг юз беришига асосий сабаб шуки, партия ва совет ташкилотлари хўжаликнинг бу муҳим соҳасига етарли э'тибор бермай қўйдилар. Бунинг орқасида бирқанча районларда чорвачиликни ривожлантириш иши ўзибўларчиликка ташлаб қўйилди.

1946 йилда чорвачиликни ривожлантириш давлат плани бажарилмади. Қорамоллар ўртасида сигирларнинг салмоғи нормалагидан 2 ҳисса камдир. Бу эса чорва молларини тегишли сур'ат блан урчитиб кўпайтиришни та'минламайди. Республикада қоракўлчилик секин ривожланмоқда.

Плавлаш ишининг нотўғри уюштирилиши, бунда ҳарбир колхознинг конкрет шароитини ҳисобга олинмасдан туриб, колхозларга «ўртача» нормаларга асосланиб топшириқ берилиши чорвачиликнинг ривожланишига халақит бермоқда. Чорва молларини талон-тарож қилиш ва ўғирлашга қарши қат'ий чоралар кўрилмаётир. Колхозлар давлатга гўшт топшириш мажбурияти учун кўпинча ориқ молларни топширадилар. Бу эса чорвачиликда аҳволни яна ҳам мушкуллаштиради ва давлат манфаатларига зарар етказади. Уруш йилларида республикада молсиз ва сигирсиз колхоз хонадонларининг сони анчагина ошиб кетди.

Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг пленуми партия ва совет ташкилотлари айрим ходимларининг чорвачиликдаги бундай қониқарсиз аҳволга ем-хашак базасининг камчиллигини ва бошқа «умумий» сабабларни баҳона қилиб кўрсатиш йўлидаги уринишларини қоралайди ва чорвачиликни ривожлантириш соҳасидаги аҳволни қисқа муддат ичида яхшилашни талаб қилади.

49. Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг пленуми чорва молларини кўпайтириш юзасидан қуйидаги асосий топшириқларни белгилайди:

а) колхозларда қорамолларни кўпайтириш бешйиллик плани 4 йилда, Фарғона ва Хоразм областьларида эса — 1948 йилнинг охирига қадар бажарилсин; 1947 йилда қорамоллар 40 минг, сигирлар 17 минг кўпайтирилсин;

б) қўй ва эчкиларни кўпайтириш бешйиллик плани 4 йилда, Андижон, Сурхондар'ё ва Фарғона областьларида эса — 1948 йилнинг охиригача бажарилсин. 1947 йилда қўй ва эчкилар 562,3 минг кўпайтирилсин;

в) колхозлардаги отлар 1950 йилнинг охиригача 1946 йилдагига нисбатан 58 процент кўпайтирилсин; 1947 йилда отлар 32 минг кўпайтирилсин;

г) ишлатиладиган ҳўкизларни кўплаб етиштиришни ташкил этиб, уларнинг сонини 1948 йилнинг 1 январига қадар 160 мингтача ва 1949 йилнинг 1 январигача — 180 мингтача етказилсин.

50. Жамоат чорва молларини ўз вақтида урчитиб кўпайтириш учун фермаларни белгиланган минимум даражадан кам бўлмаган миқдорда урғочи моллар блан тўлдириш иши: сигирлар бўйича 1950 йилнинг охиригача, Бухоро, Қашқадар'ё, Сурхондар'ё, Хоразм областьлари ва Қорақалпоғистон АССРда эса — 1949 йилнинг охиригача тамомлансин. Қўй ва эчки фермаларини совлуқ қўй ва урғочи эчкилар блан белгиланган минимум даражада тўлдириш иши 1948 йилнинг охиригача тамомлансин.

51. Яқин икки йил мобайнида барча колхоз хонадонларини тамомила молли қилиш ва 3 йил мобайнида сигирли қилиш партия ва совет ташкилотларининг энг муҳим вазифаларидан бири деб ҳисоблансин.

52 Молларни яйловларда қуйидагича боқиш плани белгилансин: 1947 йилда 75 минг қорамол ва 1948 йилда 90 минг қорамол яйловда боқилсин; 1947 йилда 300 минг қўй ва эчки, 1948 йилда 400 минг мол яйловда боқилсин, токи колхозлар кейинчалик гўшт мажбуриятига ўртача семизликдан кам бўлган молларни топширишга хотима берсинлар ва ўртача семизликдан юқори ҳамда семиз молларни анчагина кўпроқ топширсинлар.

53. Урғочи молларнинг кўплаб қисир бўлиб қолаётганлиги ва ёш молларнинг кўплаб нобуд бўлаётганлиги колхозларда чорва молларининг секин кўпаяётганлигига асосий сабаблардан бири бўлаётир деб ҳисоблаб, пленум Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлигига, партия ва совет ташкилотларига колхоз товар фермаларининг ишини анчагина яхшилайдиган, урғочи молларнинг қисир бўлиб қолишига хотима берадиган ва янги туғилган молларнинг тамомила сақланиб қолишини та'минлайдиган зарур чоралар кўриш мажбуриятини юклайди.

54. Колхозлардаги молларнинг наслини яхшилаш мақсадида қуйидаги тадбирлар кўрилсин:

а) яқин 2-3 йил мобайнида моллар наслини тамомила яхшилашга муваффақ бўлинсин, молларнинг қуйидаги асл зотларини кўпайтиришга алоҳида э'тибор берилсин: йилқичилик соҳасида — қорабайр отлари, қўйчиликда — рангдор қора кўл териси берадиган қўйлар, ҳисор ва жайдари қўйлар; эчкичилик соҳасида — ангор зотли эчкилар; қорамоллар соҳасида — жайдари ва бушуев зотидан бўлган сигирларнинг янада сер сут ва сер гўшт хилларига эга бўлиш, жайдари молларни Европада етишадиган яхши зотли моллар блан кўплаб дурагайлаштириш йўлида иш олиб борилсин.

55. Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлиги ва унинг маҳаллий идораларига 1947 йил учун қўйчиликни ривожлантириш соҳасида колхозларга топшириқ берган вақтда катта фермалари бўлган колхозларнинг илтимосига мувофиқ ўз фермаларини тўлдиришга муҳтож бўлган бошқа колхозларга катта фермалардан сотиш учун қўйлар ажратишни кўзда тутиш мажбурияти юклансин. Бунда колхозлар бир-бирлари блан келишиб иш кўришлари керак.

56. 1947 йилда колхозлардаги паррандалар сони 1946 йилдагига нисбатан кам деганда 2 ҳисса, 1948 йилда эса — кам деганда 3 ҳисса оширилсин.

Дон экинлари бўлган ҳарбир колхозда паррандачилик фермаси ташкил қилиш, шоликор колхозларда эса сув паррандалари фермаси ташкил қилиш зарур деб топилсин.

Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлигига мавжуд барча инкубатор станцияларининг ишини тартибга солиш ва 1947 йилда Шаҳрисабз инкубатор станциясини қуриб тамомлаш мажбурияти юклансин.

57. Маҳаллий партия ва совет ташкилотлари ва қишлоқ хўжалик идоралари янги яйловлардан фойдаланиш чораларини кўрмаётганликлари та'кидлаб ўтилсин. Ҳолбуки яйловлар Ўзбекистон шароитида қоракўлчиликни ривожлантириш учун айниқса катта аҳамиятга эга, 1947 йилда 2 миллион гектаргача янги яйловлардан фойдаланилсин ва яйловлардан яхши фойдаланиш мақсадида 1947 йилда 233 та янги қудуқ қазилсин, мавжуд 400 та қудуқ тузатилсин, 40 ерда сув чиқарадиган шамол машинаси ўрнатилсин.

Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг бюросига ва Ўзбекистон ССР Министрлар Советига яйловларда қудуқ қазишни кўпроқ машиналаштириш ва мавжуд машиналаштирилган қудуқларни детальлар блан та'минлаш масаласини кўриб чиқиб, ҳал қилиш вазифаси топширилсин. Министрлар Советига ва Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг бюросига чўпонларга маданий-маиший хизматни яхшилаш, шунингдек узоқ чорва районларини ва яйловларни радио блан та'минлаш тадбирларини белгилаб чиқиш вазифаси топширилсин.

58. 1947 йилда беда-хашак ҳосили 2—2,5 ҳисса оширилсин, уни ўрта ҳисобда 4 марта ўриб, кам деганда гектаридан 60 центнергача ҳосил олинсин.

59. Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлигига 1947 йилда 25 МТСда ва 1948 йилда 50 МТСда машина блан пичан ўрувчи отрядлар ташкил қилиш мажбурияти юклансин.

60. Колхозларнинг от асбоблари блан мутлақо қониқарсиз та'минланганликлари та'кидлаб ўтилсин. Ўзбекистон ССР Министрлар Советига маҳаллий саноат ва ҳунармандчилик кооперацияси корхоналарида арава, от асбоблари, тақа, тақа михи, тўқум, жул, арава мойи тайёрлаш ва бу асбобларни ремонт қилиш планини кўриб чиқиб, тасдиқлаш вазифаси топширилсин.

СОВХОЗЛАРНИНГ ИШИНИ ЯХШИЛАШ СОҲАСИДА

61. Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг пленуми шуни та'кидлаб ўтадики, пахтакор, наслдор моллар етиштирувчи чорвачилик ва ғаллачилик совхозлар кейинги йилларда ёмон ишладилар, совхозларнинг кўпчилиги пахта, ғалла топшириш ва чорвачиликни ривожлантириш давлат планларини бажармаётирлар.

Пахта совхозлари кейинги йилларда республикада пахта ҳосилини ошириш, келажакда кўплаб экиладиган яхши нав'ли чигитларни етиштиришда етакчилик рольларини қўлдан бериб қўйдилар ва илғор агротехникани жорий қилишда ва деҳқончилик ишларини машиналаштиришда колхозларга ибрат бўлмай қўйдилар.

62. Совхозлар ишини қат'иян яхшилаш, совхозларни илғор агротехника қоидалари ва машиналаштириш асосида иш кўрадиган юқори унум берувчи намунали хўжаликка айлантириш партия ва совет ташкилотлари ва Ўзбекистон ССР Совхозлар министрлиги олдида турган энг муҳим вазифа деб ҳисоблансин.

63. 1947 йилда совхозларнинг пахта майдони 40 минг гектаргача, бешйилликнинг охирига бориб эса, 80 минг гектаргача етказилсин.

Совхозларда пахтадан олинадиган ҳосил 1947 йилда гектаридан 22 центнергача ва 1948 йилда гектаридан 26 центнергача етказилсин.

64. Пахта совхозларидаги ерларни сув блан та'минлаш ва мелиорация ишларини яхшилаш мақсадида коллектор зовурлар тозалансин ва чуқурлаштирилсин, Охунбобоев номли ва Юқори Учқўрғон каналлари тузатилиб кенгайтирилсин, Поп районида Қорақалпоқ коллектори қазилсин ва Бекобод районида Уртакелин коллектори янгидан тузатилсин.

65. 1947 йилда пахта совхозларида тракторлардан яхшироқ фойдаланиш ва тракторларнинг унумини ошириш йўли блан асосий деҳқончилик ишлари урушдан аввалги даражада машиналаштирилсин.

1947 йилда пахта совхозларида 25 минг гектар ва 1948 йилда 35 минг гектар ғўзани қирқма шахмат усулида ишлаш плани белгилансин.

66. 1947 йилда республикадаги ғаллакор совхозларда дон экинларидан урушдан аввалги даражада ҳосил олинсин. Ўзбекистон ССР Совхозлар министрлигига ва ғаллакор совхозларнинг директорларига 1947 йилнинг кузидан бошлаб кузги дон экинларини ёзда шудгор қилинган ерларгагина, лалмикор ерларга эса кузда шудгор қилинган ерларгагина экиш, 1949 йилда совхозларда ер тузиш ишларини тугаллаш, ўт экиш йўли блан тўғри алмашлаб экиш тартибини жорий қилиш ва 1948 йилдан бошлаб барча совхозларда дон экинларини тамомила нав'ли уруғлар блан экиш мажбурияти юклансин.

1948 йилда ғаллакор совхозларда буғдой экиладиган ерлар дон экиладиган умумий майдоннинг 80 процентигача етказилсин. Совхозларда эгатлаб экиш, ҳосилни оширишда яхши натижалар берганлигини назарда тутиб 1949 йилда кузги дон экинлари 20 минг гектаргача эгатлаб экилсин.

67. Ўзбекистон ССР Совхозлар министрлигига ва совхозларнинг директорларига чорвачилик соҳасида молларнинг зотини яхшилаш, қорамолларни кўпайтириш, чорва молларининг бошқа турларини ниҳоят кўпайтириш ва уларнинг маҳсулдорлигини оширишга асосий э'тибор бериш мажбурияти юклансин.

Зотли моллар етиштирувчи совхозларда ва пахта совхозларида соғим сигирлар, ғаллакор совхозларда эса сергўшт ва сер сут сигирлар кўпроқ урчитилсин.

1947 йил давлат плани ва бешйиллик план топшириқларига мувофиқ 1947 йилнинг охиригача чорвачилик совхозларида чорва моллари қуйидаги миқдорга етказилсин: қорамоллар 12,3 мингтача, қўйлар 43,7 мингтача, отлар 7,2 мингтача, чўчқалар 3,7 мингтача етказилсин ва 1950 йилнинг охирига бориб: қорамоллар 14,8 мингтача, қўй ва эчкилар 47 мингтача, отлар — 8,8 мингтача, чўчқалар 5,2 мингтача етказилсин.

1947 йилда совхозлардаги ҳарбир соғим сигирдан 1.500 литргача ва 1949 йилда 3.000 литргача сут соғилсин.

68. Мустаҳкам ем-хашак базасини вужудга келтириш мақсадида наслдор моллар етиштирувчи совхозларда суғориладиган ерлардан қуйидаги миқдорда фойдаланилсин: 1947 йилда—4.120 гектар, 1948 йилда 6.000 гектар, 1949 йилда—7.150 гектар ва 1950 йилда 10.100 гектар.

Ўзбекистон ССР Министрлар Советига ва Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг бюросига ВКП(б) Марказий Комитети Пленумининг кўрсатмаларига мувофиқ, совхозларда меҳнатни яхшироқ уюштириш, совхозлардаги ишчи ва хизматчилар ўртасида меҳнат интизомини мустаҳкамлаш ва уларнинг маданий-маиший шароитини яхшилаш соҳасида зарур чоралар белгилаб чиқиш ва бу чораларни амалга ошириш вазифаси топширилсин.

69. Ўзбекистон ССР Озиқ-овқат саноати министрлиги, Ўзбекистон ССР Нозне'мат ва пардоз буюмлар саноати министрлигига, партия ва совет ташкилотларига боғдорчилик — токзорчилик совхозларининг ишини яхшилаш, а'ло нав' мевали дарахтлар ва токларни экиш ва совхозларни кўпроқ фойда келтириб ишлайдиган қилиш мажбурияти юклансин.

ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК МАҲСУЛОТЛАРИ ТАЙЁРЛАШ СОҲАСИДА

70. Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг пленуми ВКП(б) Марказий Комитети Пленумининг қишлоқ хўжалик маҳсулотлари тайёрлаш юзасидан 1940 йилда қабул қилинган ва колхозлардаги экин майдонининг ҳар гектарига ёки колхозларнинг умумий ер майдонига қараб деҳқончилик маҳсулоти ҳамда чорва маҳсулотини давлат мажбуриятига топширишдан иборат қишлоқ хўжалик маҳсулоти тайёрлаш принципи ниҳоят тўғри сиёсат эканлиги ва қишлоқ хўжалигини янада ривожлантиришга қаратилган сиёсат эканлиги тўғрисидаги кўрсатмасини тамомила тўғри кўрсатма деб ҳисоблайди ва барча партия ва совет ташкилотларига бу принципни изчиллик блан амалга ошириш мажбуриятини юклайди.

Айрим ходимларнинг колхозларга бириктириб қўйилган ва ҳайдаладиган ер ҳамда яйловлар миқдорини турли баҳоналар блан камайтириб кўрсатиш йўлидаги уринишлари давлатга қарши ва колхозга қарши ҳаракат деб қоралансин.

71. Кейинги йилларда республика чорвачилик маҳсулоти ва бирқанча қишлоқ хўжалик экинлари маҳсулоти тайёрлаш соҳасидаги давлат планларини бажармаётганлигини ва белгиланган хилдаги маҳсулот ўрнига хусусан буғдой ўрнига қиммати камроқ бўлган бошқа маҳсулот топширилаётганлигини та'кидлаб ўтиб, пленум партия ва совет ташкилотларидан ҳамда Маҳсулот тайёрлаш министрлиги идораларидан давлат олдидаги ўз мажбуриятларини бажаришда колхозлар ўртасида интизомни қат'иян мустаҳкамлашни ва уларнинг мас'улиятини оширишни талаб қилади.

72. Маҳсулот тайёрлаш ишини уюштиришда йўл қўйилган бузилишларга қат'иян хотима берилсин. Бундай бузилишда ишга расмиятчилик блан тўралларча қаралиши орқасида районларда давлат томонидан колхозларга уларнинг хусусиятини назарга олиб ҳархил нормалар блан давлат мажбурияти белгилаш ҳуқуқи берилиб қўйилганлигига қарамасдан колхозларга бир хилда давлат мажбурияти топшириш нормаси белгиланади.

73. Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг бюросига ва область партия комитетларига Маҳсулот тайёрлаш министрлигининг маҳаллий органларини синалган кадрлар блан мустаҳкамлаш ва уларнинг иши устидан назоратни кучайтириш мажбурияти юклансин.

КЎКЛАМ ЭКИШ ИШЛАРИНИ ЎТКАЗИШ СОҲАСИДА

74. Пленум кўкламги дала ишларини ўз вақтида ва юқори сифат блан ўтказиш Ўзбекистон партия ташкилотининг жангавар вазифаси деб ҳисоблайди. Кўкламги дала ишларининг ўз вақтида ва юқори сифатли ўтказилиши 1947 йилда пахтачиликни ва қишлоқ хўжалигининг барча бошқа соҳаларини юксалтириш йўлида белгиланган программани муваффақият блан бажариш учун энг муҳим ва асосий шартдир.

Пленум бир қанча районларда кўкламги ишлар йўл қўйиб бўлмайдиган даражада сустлик блан олиб борилаётганлигини ва бу эса экинларни белгиланган муддатида экиб олишни хавф остида қолдираётганини та'кидлаб ўтиб, Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлигидан, Совхозлар министрлигидан, область партия комитетлари ва область ижроия комитетларидан район партия комитетлари ва район ижроия комитетларидан, МТС ва совхоз директорларидан кўкламги дала ишларига раҳбарликни қат'иян яхшилашни барча мавжуд тракторларнинг икки смена бўлиб тўхтовсиз ишлашини, ўтган йилга нисбатан тракторларнинг иш унумини бир ярим, икки ҳисса оширилишини та'минлаш, шунингдек колхозлардаги барча от-уловни дала ишларига жалб қилишни талаб қилади.

75. Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг бюросига, область ва район партия комитетларига қуйидаги вазифалар топширилсин:

а) давлат аппарати ва колхозларнинг барча бўғинларининг шу қадар пухта ва оператив ишлаши та'минлансинки, бунинг натижасида кўкламги дала ишларини ўтказиш учун ҳамма куч ва воситалар амалда сафарбар этилсин ва аниқ бўлса ҳам эпашанглик, лапашанглик ва интизомни бузиш каби ҳолларнинг юз беришига қат'иян йўл қўйилмасин;

б) МТС, колхоз ва трактор бригадаларига бутун кўклам даври учун дарҳол республика, область ва район ташкилотларининг раҳбар ходимлари юборилсин.

76. Партия ва совет ташкилотларига, Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлигига, Ўзбекистон ССР Совхозлар министрлигига ва уларнинг жойлардаги органларига барча колхоз ва совхозларда экиш планларининг сўзсиз бажарилишини қаттиқ назорат қилиб туриш ва ўтган йилларда бўлганидек чигит ва беданн тўла экмай қолиш каби жиноий ҳолларнинг такрорланишига асло йўл қўймаслик мажбурияти юклансин. Колхоз, совхоз, бригада ёки звенода экиш тамом бўлганлиги тўғрисида хабар олинишидан олдиноқ барча колхоз, совхоз бригада ва звеноларда чигит ва беда экишнинг тамомланганлиги ҳақидаги ма'лумотларнинг тўғрилигини текшириб билиш учун экилган ерлар албатта ўлчаб чиқилиши керак. Кўзбўямачилик қилиб, алдаш мақсадида ёлғон ма'лумот топширишда айбдор бўлган кишилар давлат ва колхозларнинг манфаатларига қарши жиноят қилган кишилар деб қаттиқ жавобгарликка тортилиши керак.

ТАШКИЛИЙ-ПАРТИЯВИЙ ВА ОММАВИЙ-СИЕСИЙ ИШЛАР СОҲАСИДА

77. Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг пленуми колхоз активларини ва барча колхозчиларни давлат интизомига қаттиқ риоя қилиш, колхоз ишига онгли суратда қараш, қишлоқ хўжалик артели Уставини оғишмай амалга ошириш асосида колхозларнинг жамоат хўжалигини мустаҳкамлаш ва колхоз мулкини ўғирланиш ва талон-тарож бўлишдан сақлаш руҳида тарбиялаш — колхозларда ташкилий-партиявий ва оммавий-сиёсий ишлар соҳасида кўриладиган чораларнинг асосий мазмуни бўлиши керак деб ҳисоблайди.

ССР Иттифоқи Министрлар Совети ва ВКП(б) Марказий Комитетининг «Колхозларда қишлоқ хўжалик артели Уставини бузишга барҳам бериш чоралари тўғрисида» деб 1946 йил 19 сентябрьда чиқарган қарорини бажаришга юзакичилик ва расмиятчилик блан қараш ҳолларига қат'иян барҳам берилсин.

Пленум барча партия, совет ва қишлоқ хўжалик ташкилотларининг раҳбарларига қишлоқ хўжалик артели Уставини бузишга доир барча фактларга амалда тамомила хотима берилишини та'минлаш мажбуриятини юклайди, бу чора колхозларни ташкилий-хўжалик жиҳатидан мустаҳкамлаш, колхозларнинг жамоат бойлигини кўпайтириш ва колхозчиларнинг моддий фаровонлигини кучайтириш учун энг муҳим шарт эканлигини унутмаслик керак.

78. Область ва район партия комитетларига қишлоқ хўжалиги раҳбар кадрларини танлаш, уларни жой-жойига қўйиш ва тарбиялаш ишини яхшилаш, уларга ишда, ўз савияларини ошириш ва колхоз хўжалигига раҳбарлик қилишдаги илғор тажрибаларни ўрганиб олишда ҳамиша ёрдам бериб бориш мажбурияти юклансин.

ВКП(б) Марказий Комитети Пленумининг «Колхозларда зўр бериб мунтазам суратда ташкилий ишлар олиб бориш ва кадрларни тарбиялаш ўрнига ма'муриятчилик қилиш, колхоз раисларини тез-тез алмаштириш, колхоз демократиясини бузиш каби нуқсонларнинг давом этишига эндиликда тоқат қилиб бўлмайди» деган кўрсатмаси унутилмасин ва бу кўрсатмага қаттиқ амал қилинсин. Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг бюросига ВКП(б) Марказий Комитети Пленумининг кўрсатмасига мувофиқ қишлоқ хўжалиги раҳбар кадрларини тайёрлаш ва қайта тайёрлаш ишини уюштириш соҳасида тадбирлар белгилаб чиқиш вазифаси топширилсин.

Қишлоқ хўжалигини ихтисосли мутахассислар блан мустаҳкамлашга ғоят катта аҳамият бериб, Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетига, Ўзбекистон ССР Министрлар Советига, жойлардаги партия, совет ва қишлоқ хўжалик органларига ҳозирги вақтда турли идора, муассасаларда ва ўқув юртларида ишлаётган агрономлар, зоотехниклар, ветеринария врачлари, инженерлар, механиклар ва қишлоқ хўжалиги соҳасидаги бошқа мутахассисларнинг талайгина қисмини бевосита МТСларда, район қишлоқ хўжалик бўлимларида, шунингдек йирик колхозларда ишлаш учун юбортириш мажбурияти юклансин. Бу ишда МТСлардаги агрономия участкаларини ва зооветеринария участкаларини энг яхши мутахассислар блан мустаҳкамлашга кўпроқ э'тибор қилиш зарур.

Партия ва совет ташкилотлари колхозларда, совхозларда, МТСларда, агрономия ва зооветеринария участкаларида эмас, балки аппаратда ишловчи агрономлар, зоотехниклар, ветеринария врачлари, инженерлар, механиклар ва қишлоқ хўжалигининг бошқа мутахассислари ВКП(б) Марказий Комитети пленумининг қарорига мувофиқ, колхоз, совхоз ва МТСларда ишлаётган шундай ходимларга нисбатан 25 процент кам ҳақ олишларини қишлоқ хўжалиги мутахассисларига кенг суратда тушинтиришлари керак.

79. Ўртоқ Сталиннинг «бюрократизм хавфи дастлаб шуқаки, у тузумимизнинг бағрида ётган жуда кўп имкониятларни яширади, бу имкониятлардан фойдаланишга йўл бермайди, омманинг ижодий ташаббусини юзага чиқаришга тиришади, бу ташаббусни маҳкамачилик блан бўғади ва партиянинг ҳарбир янги ташаббусини бачканалаштиришга олиб келади» деган кўрсатмасини тўла ҳисобга олиб ишда бачканачилик ва маҳкамачилик — тўрачилик усулларига мутлақо йўл қўймаслик партия ташкилотларининг энг муҳим вазифасидир.

Топширилган иш учун барча ходимларга нисбатан талабчанликни ошириш, ишимизда большевикча танқид ва ўз-ўзини танқидни кучайтириб юбориш, қийинчиликлар тўғрисида қуруқ гап сотиш блангина кифояланиб, амалда эса бу қийинчиликларни бартараф этишда партия ва давлатга ёрдам бермаётган ярамас раҳбарларни, оммадан ажралиб яшаб, халқ хўжалигини тезроқ тиклаш ва янада ривожлантириш йўлидаги курашда омманинг ижодий ташаббусини қўллаб-қувватламаётган ноқобил раҳбарларни фош қилиб ташлаш керак.

80. ВКП(б) Марказий Комитетининг «Партия сафини кенгайтириш ва ВКП(б) қаторига янги кирган кишилар ўртасида партиявий-ташкилий ва партиявий-сиёсий ишларни кучайтириш тўғрисида» 1946 йил 26 июльда чиқарган қарори ва Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитети XIV пленумининг шу масала юзасидан, хусусан бошланғич партия ташкилотларининг ишини кучайтириш бобида чиқарган қарори қониқарсиз бажарилаётганлигини та'кидлаб ўтади ва шу блан бирга, пленум область ва район партия комитетларига колхоз, МТС ва совхозлардаги бошланғич партия ташкилотларини амалда мустаҳкамлаш ва уларнинг ишини ВКП(б) Марказий Комитети февраль Пленуми томонидан қишлоқ хўжалиги олдига қўйилган ғоят катта вазифаларга мувофиқлаштириб янада юқорироқ даражага кўтариш мажбуриятини юклайди.

81. Партия ташкилотлари республикадаги барча меҳнаткашларни ВКП(б) Марказий Комитети февраль Пленумининг қарорларини амалга оширишга сафарбар этмоқлари, белгиланган планларни ошириб бажариш, қишлоқ хўжалигини янада зўр бериб юксалтиришда янги имкониятлар қидириб топиш учун чинакам умумхалқ мусобақасини уюштиришлари лозим. ВКП(б) Марказий Комитети Пленумининг қарорлари халқимизнинг ҳаётий манфаатларига мосдир ва шубҳа йўқки, социалистик мусобақага моҳирлик блан раҳбарлик қилиб борилган тақдирда яна ҳам катта имкониятлар очилади, пахтачиликни ва қишлоқ хўжалигининг бошқа барча соҳаларини чиндан ҳам жадаллик блан ривожлантириб юбориш учун янги кучлар топилади.

Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг пленуми ВКП(б) Марказий Комитети февраль Пленумининг қарорларини бажариш йўлидаги курашда Ўзбекистон большевиклари юксак уюшқоқлик ва жонбозлик кўрсатадилар ҳамда халқ хўжалиги соҳасида партия ва ўртоқ Сталин томонидан олдимизга қўйилаётган энг мураккаб вазифаларни эпчиллик блан ҳал қилишга қобилиятли эканликларини амалда кўрсатурлар деб қат'ий ишонч билдиради.

ТАШҚИ ИШЛАР МИНИСТРЛАРИ КЕНГАШИДА

15 мартда бўлган мажлис

Мажлисда Д. Маршалл раислик қилди. В. М. Молотовнинг таклифига биноан Министрлар ўз ўринбосарларининг иши ҳақида ахборот эшитишга қарор қилдилар.

МИНИСТРЛАР ЎРИНБОСАРЛАРИНИНГ ГЕРМАНИЯ МАСАЛАСИНИ КЎРГАН КЕНГАШЛАРИ ҲАҚИДА

Ташқи Ишлар Министрлари Ўринбосарларининг Германия масаласини кўрган кенгашлари ҳақида А. Я. Вишинский ахборот берди. Вишинский айтдики, ўринбосарлар кенгаши Германия блан тузиладиган сулҳ шартномасини тайёрлаш тартиби тўғрисидаги лойиҳаларни кўриб чиқди, шу блан бирга Министрлар Кенгашида а'зо бўлмаган иттифоқчи ҳукуматларга Кенгашнинг иши ҳақида ахборот бериб туриш ва бу ҳукуматларнинг вакиллари блан маслаҳат қилиш учун иттифоқчи ҳукуматларнинг ахборот ва консультация комитетини тузиш тўғрисида Франция лойиҳасини муҳокама қилди. Совет делегациясининг таклифига биноан Консультация-ахборот кенгаши ташкил қилиш ҳақида бир фикрга келинди. Бу кенгашда Министрлар Кенгашида а'зо бўлган тўртта улуғ давлат, Германия қўшниси бўлган иттифоқчи давлатлар, Германияга қарши олиб борилган умумий курашда ўз қуролли кучлари блан қатнашган давлатлар иштирок қилади. Бу кенгашнинг вазифалари ҳақида ҳам бир фикрга келинди.

Консультация-ахборот кенгаши қатнашчиларининг составн масаласи муҳокама қилинган вақтда ихтилоф чиқди. Англия ва Америка вакиллари Консультация-ахборот кенгаши составига Албания вакилини киритишга қарши чиқдилар. Совет делегацияси эса бу кенгаш составига Албания вакилини киритишни талаб қилди, Франция делегацияси буни қувватлади. Шу сабабдан совет вакили Германия блан тузиладиган сулҳ шартномасини тайёрлаш тартиби тўғрисидаги ҳужжатни яна муҳокама қилишни министрлардан йўл-йўриқ олгунга қадар кечиктириб туриш мувофиқ, деб таклиф этишга мажбур бўлди. Бу таклиф қабул қилинди.

Ўринбосарларнинг иш тартиби тўғрисида қисқача фикр олингандан кейин Министрлар В. М. Молотовнинг, Министрлар ихтилофли масалани кўриб чиқсинлар ва ўринбосарларига бу масала юзасидан зарур йўл-йўриқ берсинлар, ўринбосарлар эса ўз ишларини давом эттирсинлар, Министрлар кенгаши вақти келганда бу ихтилофли масалани муҳокама қилади, деган таклифини қабул қилдилар.

Ж. Бидо айтдики, Консультация-ахборот кенгаши қатнашчиларининг состави тўғрисидаги масалани муҳокама қилишни унчалик кечиктириш ярамайди, чунки бу Германия масаласини ҳал этишга ғоят катта аҳамият бераётган давлатларнинг манфаатларига таалluқлидир, деди. Министрларнинг Ўринбосарларига Германия блан тузиладиган шартномани тайёрлаш тартиби ҳақида 20 март пайшанба куни доклад тақдим қилиш топширилди.

КЎЧИРИБ ОЛИБ КЕТИЛГАН КИШИЛАР ТЎҒРИСИДАГИ МАСАЛАНИ МУҲОКАМА ҚИЛИШ

Сўнгра Министрлар кўчириб олиб кетилган кишилар тўғрисидаги масалани кўришга киришдилар. Бу ерда гап уруш вақтида немислар зўрлик блан Германияга ёки Германия босиб олган мамлакатларга кўчириб олиб кетган турли миллат кишилари тўғрисида бораётир.

Ж. Бидо сўзи

Ж. Бидо бу масаланинг муҳим эканлигини эслатиб айтдики, Франция делегацияси бошқа масалалардаги каби бу масалада ҳам асосан хавфсизлик ғоясини кўзда тутди. Шубҳа йўқки, деди Бидо, Германияда одамларнинг кўп бўлиши уни ҳарбий жиҳатдан кучли қилган муҳим бир сабаб эди. Буни Германиянинг саноат соҳасидаги қуввати блан тенглаштириш мумкин.

Бидо Германияда аҳолининг сонини ҳисобга олиш юзасидан ўтказилган сўнгги рўйхатда тўпланган ма'лумотларни келтирди. Бу ма'лумотлар Германияда аҳолининг зичлиги унга қўшни бўлган мамлакатларга жумладан Франциядагига қараганда анча кўп эканлигини кўрсатади.

— Биз ҳозир шундай географик марказга эгамизки, — деди Бидо ўз сўзини давом эттириб, — бу марказ мамлакатимиз чегараларига янада яқинлашди. Бу ерда аҳолининг зичлиги мамлакатимиздагига нисбатан уч ҳисса ортиқдир. Шу сабабли мен ба'зи хулосаларни чиқармоқчиман. Тинчликни сақлаш, шунингдек немисларнинг турмушини яхшилаш манфаатларини кўзда тутиб, демография соҳасида ба'зи тадбирларни белгилаш зарур. Франция делегацияси қуйидаги таклифларни муҳокама қилишни таклиф этади:

1. Иттифоқчилар Германия аҳолисини бир жойдан иккинчи жойга кўчиришга асло йўл қўймайдиган принципни э'тироф қилмоқлари керак. Бундан аввалги битимларда назарда тутилган кўчиришларгина бундан мустасно бўлмоғи лозим.

2. Потсдам қарорлари асосида аҳолини бир жойдан иккинчи жойга кўчиришни (агар манфаатдор давлатлар бунга рози бўлса) тўхтатиш зарур.

3. Кўчириб олиб кетилган ва ҳозирги вақтда Германия тупроғида яшаб турган кишиларнинг бу ерда батамом жойлашиб қолишига йўл қўймаслик керак. Кўчириб олиб кетилган кишиларни ўз юртига қайтаришни ёки уларни Германиядан ташқари жойларга батамом кўчиришни тезлатиш лозим.

4. Немисларни бошқа мамлакатларга кўчиришни уюштириш керак.

Бидо Франциянинг ана шу юқорида кўрсатилган таклифларни амалга ошириш йўлида ёрдам беришга тайёр эканлигини айтиб, гарчи француз халқи яқинда ўз бошидан кечирган азоб-уқубат ва жабру-жафоларни унутаолмаса ҳам, Франция ҳукумати ҳархолда шу сиёсатни ёқлашга қарор берди, деди. Франция ҳукумати, деди Бидо, ана шу сиёсатни амалга ошириш мақсадида халқаро битимлар тузиш ёрдами блан тегишли амалий чоралар белгилаш масаласига ғоят катта аҳамият беради. Бу чораларни амалга ошириш иқтисодий жиҳатдан ҳам, сиёсий жиҳатдан ҳам герман аҳолисини барқарор қилиб қўйиши лозим. Бидо ўз сўзининг охирида бундай деди: «Аччиқ тажриба бизларни одамларнинг сони курашда ғоят катта аҳамиятга эга омил эканлигини тушунишга мажбур этди, Франция ҳукумати буни ҳеч қачон унутаолмайди».

Э. Бевин сўзи

Англия делегациясининг бошлиғи Э. Бевин ўз сўзида айтдики, кўчириб олиб кетилган кишиларни тўрт гуруҳга бўлиш мумкин: 1. ҳарбий асирлар, 2. Бирлашган миллатларнинг кўчириб олиб кетилган гражданлари, 3. душман миллатларнинг кўчириб олиб кетилган гражданлари ва 4. Германиядан сургун қилинган ёки қочиб кетган кишилар.

Бевин ҳозирги вақтда Германиядан ташқарида бўлган герман ҳарбий асирлари ҳақидаги масалани энг жиддий масала деб ҳисоблайди. Биз, дейди Бевин, бу масала ҳақида Кенгашнинг барча а'золаридан докладлар олдик. Менингча, бу докладлар ҳарбий асирлар Германияга қайтгандан кейин пайдо бўлиши мумкин бўлган масалаларни ҳал қилишда бизларга ёрдам бермоғи керак.

Бевин Бирлашган миллатларнинг кўчириб олиб кетилган гражданлари тўғрисидаги масалани ҳам жиддий ва қийин масала, деб ҳисоблайди. Уруш тамом бўлгандан буён, деди Бевин, Германиянинг Британия оккупация қилган доирасидан тахминан 2 миллион киши қайтарилди. Лекин, кўчириб олиб кетилган кишилардан Британия доирасида ҳали ҳам 230.000 киши бор. Булардан 111.000 киши поляклардир.

Бевин кўчириб олиб кетилган кишилардан ўз юртига қайтишни истамаган кишиларнинг тақдирига жуда қизиқиб қараганлигини айтди. Британия делегацияси кўчириб олиб кетилган кишиларни ўз ватанига қайтаришни ҳартарафлама қувватлаш ва уларнинг ўз юртларига қайтишларига ҳеч қандай тўсқинлик қилинмаслиги кераклигини э'тироф этади. Бевиннинг айтишича, кўчириб олиб кетилган бундай кишиларни жойлаштириш масаласини узил-кесил ҳал қилиш учун, бу кишиларни «кўчириш ҳақида тўғри бир битимга келгандан кейин» уларни Германиядан бошқа бирон ерда жойлаштириш мувофиқ бўлур эди. «Мен,— дейди Бевин, — бундай кишиларнинг ба'зилари Германияда жойлашиб қолиш эҳтимоли борлигини инкор қилмайман». Бевиннинг бундан кейинги сўзларидан ма'лум бўлишича, Германиянинг Британия оккупация қилган доирасида кўчириб олиб кетилган кишилардан ҳозирнинг ўзидаёқ ҳар хил ишларда фойдаланилмоқда, бу эса «мазкур кишиларнинг оддий герман гражданларига ёки кўчириб олиб кетилган, аммо ишламаётган кишиларга қараганда яхшироқ яшашига имкон беради».

Мен, деди Бевин, герман қочоқлари ва Германиядан сургун қилинган кишилар ҳақида ҳам бирнеча сўз айтмоқчиман. Немисларнинг бу икки гуруҳи ҳақидаги масалани бирга кўриб чиқиш мувофиқ, деб ҳисоблайман.

Бевиннинг фикрича, сўнгги икки йил ичида Германия ўз аҳолисининг кўпайиб кетишидан машаққат чекмоқда. Илгари Германияга қарашли бўлган ерлардан немисларнинг ҳамон келиб туриши аҳоли сонини кун сайин кўпайтирмоқда. Англия оккупация доирасида кўчирилган кишиларнинг сони, Бевиннинг айтишича, кўчириш учун бундан илгари мўлжалланган сондан анча ошиб кетган. «Британия доирасида, — деди Бевин,— аҳолининг сони 1939 йилдагига нисбатан қариб 2,5 миллион кўпайган. Бу кишиларнинг деярлик ҳаммаси сўнгги 18 ой ичида бу ерга кўчиб келган».

Бевин мамлакатга кўчиб келган немисларни «бутун Германияда тўғри жойлаштириш» учун махсус комиссия тузишни таклиф этди.

А. Я. Вишинский баёноти

Бу ерда кўчириб олиб кетилган кишиларнинг турли гуруҳлари ҳақида гап бўлди. Совет делегацияси Бирлашган миллатларнинг кўчириб олиб кетилган кишилари тўғрисидаги масалани айниқса муҳум, деб ҳисоблайди.

Контроль кенгашининг докладида айтилишича, ҳозирги вақтда Германиянинг ғарбий доираларида 827.000 кўчириб олиб кетилган киши бор. Булар орасида Совет Иттифоқи гражданлари 221.525 киши, Польша гражданлари 236.735 киши, Югославия гражданлари 24.334 киши ва Чехословакия гражданлари 7.088 киши ҳисобланади. Бошқа миллат кишилари ҳам озмунча эмас. Булар ҳам бирнеча минглаб ҳисобланади.

Совет гражданларининг тақдири Совет Ҳукуматини ташвишга солади. Уруш воқиалари ва фашист ма'мурларнинг ҳар қандай та'сири ва зўравонлиги натижасида мазкур совет гражданлари Совет Иттифоқи ташқарисида қолдилар. Гитлерчилар Германияси тор-мор келтирилгандан буён анча вақт ўтди. Ана шу вақт ичида бу кишиларни ўз ватанига қайтариш ва бу ишни тамомлаш мумкин эди.

Гражданларни ўз юртига қайтариш масалалари блан шуғулланувчи совет органлари 1947 йил 1 январьгача иттифоқчи мамлакатларнинг 1 миллиондан ортиқ гражданини ўз юртларига қайтардилар. Шундан 315.000 киши Франция граждани, 24.544 киши Британия граждани, 22.479 киши Америка гражданидир ва ҳоказо. Ҳозирги вақтда Совет Иттифоқи территориясида ҳам, Германиянинг совет оккупация доирасида ҳам иттифоқчи мамлакатларнинг кўчириб олиб кетилган граждан деб ҳисобланган битта ҳам киши йўқ. Буни Америка ва Англия қидириш группаларининг иши ҳам та'кидлади. Бу группалар 1946 йил мобайнида совет оккупация доирасида битта ҳам инглиз ёки америкалини топмадилар, чунки Америка ёки Британия граждани эканлигини айтган барча кишилар ўз ватанларига қайтариш учун тегишли ма'мурларга топширилдилар.

Лекин, кўпгина совет гражданлари кўчириб олиб кетилган кишилар лагерьларида жуда аянчли ҳолда яшамоқдалар. Лагерьлардаги фашистлар ва СССРга душман бўлган бошқа унсурлар совет кишиларига дўқ қилмоқдалар ва уларни қўрқитмоқдалар, уларнинг ўз ватанларига қайтишларига тўсқинлик қилмоқдалар.

Кўчириб олиб кетилган кишилар яшаб турган лагерьларда бундай оғир аҳвол юз беришига сабаб шуки, бирқанча лагерьлардаги ма'мурий вазифаларда ҳали ҳам СССРга очиқдан-очиқ душман бўлган ва гитлерчилар ташкилотлари блан яқиндан алоқада бўлган кишилар ишламоқда. Лагерьлардаги ма'мурларнинг йўл қўйиши блан бу душман унсурлар то ҳозиргача лагерьларда ҳечбир жазо тортмай ўз ташвиқотларини юргизмоқдалар ва кўчириб олиб кетилган кишиларни қўрқитиб ва уларнинг ўз юртларига қайтишларига тўсқинлик қилиб ўз та'сирларини ўтказиб келмоқдалар. «Украина комитетлари», «радалар», «литва комитетлари», «болтиқ бўйи комитетлари» ва бошқа шу каби номлар блан юритилган ҳархил фашист ташкилотлар кўчириб олиб кетилган кишилар ўртасида уларни ўз юртларига қайтаришга қарши кампанияни қизитиб юбордилар. Уларга дўқ қилмоқдалар. Америка доирасидаги Аугсбург шаҳрида муттаҳам Шуляк ва Смиитух лар бошчилик қилаётган «Украина маркази» ишлаб турмоқда. Бу «марказ» совет гражданлари учун очилган лагерьлардаги ўзига сохта ном қўйган жуда кўп комитетларнинг ишига раҳбарлик қилмоқда, гражданларни ўз ватанига қайтариш масалалари блан шуғулланувчи совет органларининг вакилларига ҳужум қилиш ишларини уюштирмоқда. Регенсбург шаҳридаги «белорус комитети» деб аталган комитет кўчириб олиб кетилган кишилар ўртасида Белоруссияни СССРдан ажратиб олиш учун ташвиқот юргизмоқда, шу блан бирга кўчириб олиб кетилган кишиларнинг совет граждани эканлигини яшириш мақсадида уларнинг номларини ўзгартириб ва истиқомат қилган жойларини бузиб кўрсатиб, фирибгарчилик йўли блан сохта ҳужжатлар тайёрламоқда. Совет оккупация доирасидаги совет ҳарбий ма'мурлари ўз вақтида буни Англия ва Америка ма'мурларига айтган эдилар. 1946 йил 13 октябрьда генерал Макнерни хат юборди. Бу хатда «ҳақиқатан ҳам ЮНРРА ташкилоти аҳоли яшаб турган бир жойда Украинадан кўчириб олиб кетилган кишиларга ҳечбир мамлакатнинг граждани эмас, деб янглишлик блан ҳужжатлар берган эди» дейилади. Шундай қилиб, бу фирибгарчиликни генерал Макнерни расмий хатида та'кидлади. Англия оккупация доирасидаги Детмольд шаҳрида «Марказий Болтиқ бўйи комитети» иш кўрмоқда. Бу «комитет» кўчириб олиб кетилган совет гражданлари ўртасида лагерьлардаги агентлари орқали СССРга қарши ташвиқот юргизмоқда.

Кўчириб олиб кетилган кишилар учун ташкил қилинган лагерьларга тегишли мамлакатларнинг ўз ватандошларини юртига қайтариш блан шуғулланувчи вакиллари киритилмайди. Бу вакиллар кўп машаққатлардан кейин лагерьга кириш учун рухсат олган тақдирда, махсус уюштирилган босмачи тўдалар лагерь ма'мурларининг кўз олдида уларга ҳужум қилмоқдалар.

Ўз-ўзидан ма'лумки, кўчириб олиб кетилган кишилар яшаб турган лагерьларда шундай аҳвол ҳукм сурган вақтда, тамомила ҳуқуқсиз бўлган ва моддий жиҳатдан жуда оғир аҳволда яшаган бу кишилар ўз юртларига қайтишга истаганликларини эркин суратда изҳор қилаолмайдилар.

Бевин жанoблари бугунги баёнотида, кўчириб олиб кетилган кишилар нима учун ўз юртларига қайтишни истамайдилар, деган саволни берди. Мен шу материаллар ичидан бу саволга жавоб бериш учун етарли ма'лумот топиш мумкин деб ўйлайман.

Совет делегацияси кўчириб олиб кетилган кишилар Германиянинг ғарбий доираларидаги ярим ҳарбий тусдаги ташкилотларга олинаётганлигини ҳам кўрсатиб ўтишни зарур деб ҳисоблайди. Контроль Кенгашининг Ҳарбий Директоратидаги Британия вакили вице-маршал Дависон бу фактларни тасдиқлади. Дависон 1947 йил 10 январьда буни э'тироф қилиб, Югославия қирол армияси деб аталган армиянинг (бу ерда мазкур армия тўғрисида гап бўлиб ўтди) ҳарбий асирлари Британия доирасида ҳархил хизматларни ўташ учун соқчилик ташкилотига қабул қилинаётганлигини айтди. Берлиндаги Польша ҳарбий миссияси бошлиғининг 1947 йил 10 мартда Иттифоқчилар Контроль Кенгашига ёзган нотаси ҳам буни та'кидлайди. Бу нотада Польшадан кўчириб олиб кетилган кишиларнинг Америка ва Британия доираларидаги турли ҳарбий ташкилотларга, жумладан соқчилар роталари, деб аталган роталарга олинаётганлигига қарши норозилик билдирилади.

Совет делегацияси кўчириб олиб кетилган кишилар масаласини узил-кесил ҳал қиладиган пайт аллақачон келган деб ҳисоблайди.

Шу юқорида баён қилинганларни назарда тутиб, совет делегацияси Ташқи Ишлар Министрлари Кенгаши Германиядаги Контроль Кенгашига қуйидаги тадбирларни амалга оширишни топширишни зарур, деб ҳисоблайди:

1. Иттифоқчи мамлакатларнинг гражданларини ўз юртларига қайтариш масалалари блан шуғулланувчи расмий вакилларига кўчириб олиб кетилган кишилар яшаб турган лагерьларни бемалол бориб кўриш, кўчириб олиб кетилган кишиларнинг рўйхатларини ва ҳужжатларини текшириш, улар блан эркин суратда суҳбатлашиш имконияти берилсин ва ҳоказо.

2. Кўчириб олиб кетилган кишилар яшаб турган лагерьларда иттифоқчиларнинг манфаатларига ёки иттифоқчи мамлакатлардан бирининг манфаатларига қарши ҳарқандай пропаганда ва агитация юргизиш, шунингдек кўчириб олиб кетилган кишиларнинг ўз юртига қайтишига қарши ташвиқот юргизиш дарҳол тақиқлансин.

3. Германиянинг ғарбий оккупация доираларида бирорта иттифоқчи давлат манфаатларига қарши иш олиб бораётган ҳамма «комитетлар», «марказлар» ва бошқа ташкилотлар дарҳол тарқатиб юборилсин.

4. Кўчириб олиб кетилган кишиларни Германиянинг ғарбий доираларида тузилган ёки янгидан тузиладиган ярим ҳарбий тусдаги ташкилотларга (соқчилик қисмлари, соқчилик роталари ва бошқаларга) бирон йўл блан қабул қилиш тақиқлансин, бундай ташкилотлар составида бўлган кўчириб олиб кетилган кишилар бўшатиб юборилсин.

5. Кўчириб олиб кетилган кишилар учун очилган лагерьларда яшовчи кишилар қайси давлатнинг граждани бўлса, лагерь ма'мурлари вазифасига биринчи навбатда шу давлатларнинг вакилларини тайинлаш та'минлансин.

6. Кўчириб олиб кетилган кишилар яшаб турган лагерьлардаги ҳарбий жиноятчилар тегишли мамлакатларнинг ҳарбий қўмондонлиги соқчилигига топширилсин.

7. Кўчириб олиб кетилган кишиларнинг ўз юртларига қайтишни истаганликларини аниқлаш мақсадида, Америка, Британия ва Франция оккупация доираларида кўчириб олиб кетилган кишилар учун очилган лагерьлардаги аҳволни текшириш учун тўрт мамлакат вакилларидан иборат махсус комиссия тузилсин.

Д. Маршалл сўзи

Раислик қилувчи Д. Маршалл мажлис рўзномасида Бирлашган миллатларнинг кўчириб олиб кетилган гражданлари тўғрисидаги масалагина туришти, деб эслатиб ўтди.

Маршаллнинг айтишича, Америка Қўшма Штатлари ҳукумати кўчириб олиб кетилган кишилар тўғрисидаги масалани қочоқлар масаласини кўрувчи Халқаро ташкилотнинг иши блан боғлиқ қилиб қўяди. Америка делегацияси Ташқи Ишлар Министрлари Кенгаши бу масала блан шуғулланмаслиги керак, чунки бу, акс ҳолда мазкур ташкилотнинг ишини «чигаллаштириб» қўяди, деб ҳисоблайди.

ГЕРМАНИЯНИ ТЕРРИТОРИЯ ЖИҲАТИДАН ҚАЙТАДАН ТУЗИШ МАСАЛАСИНИ МУҲОКАМА ҚИЛИШ

Министрлар Контроль Кенгаши докладининг Германияни территория жиҳатидан қайта тузишга бағишланган қисмини кўришга киришдилар. Франция ва Британия делегациялари бу масала ҳақида ўз фикрларини баён қилишдан бош тортиб, бизни Контроль Кенгаши тақдим қилган докладнинг тегишли боби қаноатлантиради, дедилар.

А. Я. Вишинский, Германиянинг территория жиҳатидан қайтадан тузилиши масаласида Совет ҳукуматининг фикрини баён қилди.

А. Я. Вишинский сўзи

Германияни территория жиҳатидан қайта тузиш масаласи Ташқи Ишлар Министрлари Кенгаши муҳокамасига Министрлар Ўринбосарлари кенгашининг тавсияси блан қўйилди. Министрлар Ўринбосарлари кенгаши эса, бу тавсиянома Франция делегациясининг таклифига биноан қабул қилган эди.

Совет делегацияси бу масалада шунга э'тибор қилишни зарур, деб ҳисоблайдики, Контроль Кенгаши докладининг VII бобида айтилишича, Германиянинг оккупация қилинган турли доираларда территория-сиёсий жиҳатдан муҳим ўзгаришлар бўлган.

Масалан, Франция доирасида 1946 йил август ойида янги «Рейн-Пфальц ўлкаси» тузилган. Бу ўлка Пфальц вилояти ва Рейн, Гессен ва Нассау районларини ўз ичига олади. Шу доирада Франция бош қўмондонининг фармойишига биноан Рейндаги икки округ — Саарбург ва Валерн округлари ҳамда Тэрр ландкрайсининг 11 жамоаси ва Биркенфельд ландкрайсининг 18 жамоаси Саар вилоятига қўшилган.

Америка доирасида ҳам Америка бош қўмондонининг бирёқлама фармойиши блан территория-сиёсий жиҳатдан бирқанча ўзгаришлар қилинган. Масалан, Вюртенберг ва Баден ерларининг Америка доирасидаги қисмлари «Вюртемберг-Баден» деган бир федераль ўлка қилиб бирлаштирилган. Рейн дар'ёси бўйидаги тўртта ҳарбий округдан бошқа Гессен Нассау деган илгариги прусс вилоятининг кўп қисми ва Гессен ўлкасининг Рейн дар'ёсининг шарқий қирғоғидаги бир қисми «Гессен» номи блан янги бир ўлка қилиб бирлаштирилган.

Британия доирасида ҳам территория-сиёсий жиҳатдан бирқанча ўзгартишлар қилинган. Булардан энг муҳимлари шуки, айрим вилоятларга ўлка ҳуқуқи берилган, 1946 йил август ойида Вестфалия блан Рейн вилоятининг Британия доирасидаги қисми «Шимолий Рейн-Вестфалия» номи блан янги ўлка қилиб бирлаштирилган, шунингдек илгари Пруссия ўлкаси бўлган Ганновер вилояти ва Ольденбург, Брауншвейг ва Шаумбург-Липпе ерларидан янги «Қуйи Саксония» ўлкаси ташкил қилинган.

Совет доирасида ҳам ма'мурий-территория жиҳатидан ба'зи ўзгартишлар қилинди. Померанриянинг Одер дар'ёсининг ғарбий қирғоғидаги қисми Мекленбург ерига қўшилди, Қуйи Силезиядаги Лигниц округининг Нейссе дар'ёсининг ғарбий қирғоғидаги бир қисми Саксония ерига қўшилди. Ниҳоят, Саксония вилоятига жуда чўзилиб кирган Анғальт ери шу вилоятга қўшилди. Совет доирасидаги ана шу ма'мурий-территория жиҳатидан бўлган озгина ўзгаришлар оккупация бошланган дастлабки даврда, Германияда Контроль Кенгаши иш бошлагунига қадар ўтказилган эди. Шундан кейин, я'ни Контроль Кенгаши ишга киришгандан кейин совет доирасида территория жиҳатидан ҳечқандай ўзгартириш бўлмади.

Ҳолбуки, ғарбий доиралардаги шу юқорида айтилган ўзгартишлар Контроль кенгаши ишга киришгандан кейин ўтказилди. Лекин, юқорида айтилган доиралардаги иттифоқчи бош қўмондонлардан биттаси ҳам мўлжалланган территория-сиёсий ўзгартишлар масаласини Контроль Кенгаши тасдиқига киргизмади. Улар бу ўзгартишлар қилинганлиги ҳақида оддий ахборот бериш блан чекландилар.

Контроль Кенгашининг 1946 йил 30 августда бўлган 38-нчи мажлисида Франция бош қўмондони генерал Кениг юқорида айтиб ўтилган янги «Рейн-Пфальц» номида янги ўлка тузилганлиги ҳақида ма'лумот берган чоқда Совет бош қўмондони маршал Соколовский бундай деган эди: менинг фикримча, бу тадбирлар Германияни федераль мамлакатга айлантиришга интилиш борлигини кўрсатади, «Совет делегацияси ба'зи делегацияларнинг Германия масаласи ҳақида Ташқи Ишлар Министрлари Кенгаши сессияси очилиш олдида Германиянинг ма'мурий тузилишини нима учун шошилиб ўзгартираётганликларини сира тушина олмайди».

Контроль Кенгашининг 1946 йил 12 ноябрьда бўлган 46-нчи мажлисида Британия вакили маршал Дуглас ма'лумот бериб, Британия доирасида Ганновер, Брауншвейг, Ольденбург ва Шаумбург—Липпе ерларини қўшиш йўли блан янги «Қуйи Саксония» ўлкаси тузилганлигини айтган эди. Шу муносабат блан маршал Соколовский, Контроль Кенгашидаги совет вакилининг фикрича, Германиянинг ма'мурий тузилишини ўзгартиш ҳақидаги жиддий тадбирлар фақат тўрт ҳукуматнинг розилиги блангина амалга оширилиши мумкин, деган эди.

Яна шуни айтиб ўтиш зарурки, маршал Соколовскийнинг баёнотида айтилганича Германияни федераль мамлакатга айлантиришга интилиш борлиги Контроль Кенгашининг докладида ҳам та'кидланган. Франция, Америка ва Британия доираларида бундай тадбирларнинг кўрилишига асос бўлган сабаблар қаторида бу докладнинг 8-нчи боби 1-нчи қисми 4-нчи моддасидаги «С» бандида қуйидагилар кўрсатилади:

«Кейинчалик федераль Германия тузиш учун асос бўладиган қулай вилоятларга бўлиниш». Совет делегацияси докладда ўзининг бу мулоҳазага қўшилмаганлигини айтди.

Дейчес Пресс-Динст агентлигининг 1946 йил 20 ноябрьда Дюссельдорфдан берган ва 1946 йил 21 ноябрьда «Ди Вельт» газетасининг 74-нчи сонида э'лон қилинган хабарига қараганда, Британия бош қўмондонининг ўринбосари генерал Эрскин янги ташкил қилинган «Шимолий Рейн-Вестфалия» ўлкаси ҳукуматининг мажлисида 20 ноябрьда бундай деган: «Британия доирасидаги ўлкаларнинг чегаралари етарлик даражада муҳокама қилинди, токи бу ўлкалар жуда майда бўлмасин ва шу сабабли уларни келгусида тузиладиган марказий ҳукумат эгаллаб олмасин».

Совет делегациясининг фикрича, Германиянинг келгусидаги давлат тузилишини Германияни федераль мамлакатга айлантиришга қаратиб бош қўмондонларнинг бирёқлама фармойишлари блан олдиндан анчагина ҳал қилиб қўядиган бундай тадбирлар амалга оширилмаслиги керак. Агар ҳарбир бош қўмондон ўз доирасида Германиянинг келгуси давлат тузилиши ҳақидаги тушинчасига асосланиб Германияни территория-сиёсий жиҳатдан ўзича тузадиган бўлса, Германиянинг сиёсий ва иқтисодий бирлигини мустаҳкамлаш юзасидан ўзаро келишилган тадбирларни амалга ошириш, шунингдек унинг келгусидаги давлат тузилиши масаласини ҳал қилиш жуда қийинлашар эди.

Совет делегацияси Ташқи Ишлар Министрлари Кенгаши Контроль Кенгашига келгусида территорияларни ўзгартиш ҳақидаги бундай тадбирлар фақат, Контроль Кенгашида ўзаро келишиб қарор чиқариш йўли блангина ўтказилсин, деб таклиф этишни зарур деб ҳисоблайди.

ТЕРРИТОРИЯ ЖИҲАТИДАН ҚАЙТА ТУЗИШ ҲАҚИДА МУЗОКАРА

Германияни территория жиҳатидан қайта тузиш ҳақида Америка делегацияси номидан Маршалл бирқанча мулоҳазаларини айтди. Маршалл бу масала ҳақида Потсдам қарорларини эслатиб ўтди ва шу қарорлар муносабати блан Америка оккупация доирасида амалга оширилган тадбирларни айтди. Маршалл бу тадбирларнинг вақтинча эканлигини уқдириб ўтди. Америка делегацияси Контроль Кенгаши докладининг бу ҳақдаги бобини ма'лумотга олишни ва Германиянинг муваққат ҳукумати масаласини муҳокама қилган вақтда ма'мурий масалаларни яна кўришни тавсия қилади.

Бидо Франция доирасида ўтказилган ма'мурий бўлинишлар ҳақида ахборот берди. Бидо ҳам Франция доирасида ўтказилган тадбирларнинг вақтинча эканлигини айтди. Франция делегациясининг фикрича, Германия вилоятлари ўртасидаги чегаралар қайтадан кўриб чиқилиши мумкин ва лозимдир. Бу чора Пруссия давлатини тугатиш ҳақида қарор чиқарилганлиги муносабати блан ҳам талаб этилади. Шу қарор муносабати блан янги вилоятлар ташкил қилиш зарурияти келиб чиқади.

В. М. Молотов айтдики, совет делегацияси Германияни территория жиҳатидан қайта тузиш масаласи ҳақида ўз фикрини баён қилди. Бошқа делегациялар ҳам ўз фикрларини айтдилар. Молотов бундай саволни беради: шу сабабдан биз келгусида территорияларни, бизнинг таклифимизда айтилганидек, Контроль Кенгашида ўзаро келишиб қарор чиқариш йўли блангина ўзгартириш тўғрисида ўзаро келишиб қарор қабул қила олмаймизми?

Бевин умумий мунозара тамом бўлгунига қадар бундай қарор қабул қилинмай турсин деб илтимос қилди. Маршалл В. М. Молотовнинг таклифига қарши э'тироз билдирмади, аммо бу ҳақдаги қарор умумий мунозара тамом бўлгандан кейин қабул қилинсин деди.

— Биз ҳамма масалаларни вақтинча йиғиштириб қўйиш, бу масалаларнинг муҳокамасини кечиктириш йўлини тутаётганга ўхшаймиз, аммо қачон бўлса ҳам бу масалаларни ҳал қилишга тўғри келадику. — деди Бидо.

В. М. Молотов ҳазил қилиб, Ибсен қаҳрамонларидан бири бўлса бўлсин, бўлмаса ҳеч нарса бўлмасин, деган қоидага амал қилган экан, деди. В. М. Молотов сўзини давом эттириб, биз Пруссия давлатини тугатиш ҳақида қарор чиқариб, бу принципдан воз кечган эдик. Аммо ҳозир бунга яна қайтаётганга ўхшаймиз, деди. (ТАСС).

ТУЗАТИШ

«Қизил Ўзбекистон» газетасининг шу йил 19 март сонида 1-нчи бетнинг тўртинчи стунида пастдан 12-нчи сатр «Тошкент областининг айрим районларини истисно қилганда» деб тузатиб ўқилсин.

Мас'ул муҳаррир: С. РАЖАБОВ.

«Қизил Ўзбекистон» ва «Правда Востока» бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тиражи 64,5 минг. Р.00145. № 121.